

ΕΣΤΙΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1876

Βραβευθέν υπό του εν Παρισίοις Συλλόγου προς ενίσχυσιν των ελληνικών σπουδών,
ἀξιοθὲν ἀργυροῦ μεταλλίου ἐν τῇ Ἐκθέσει τῆς
Δ' Ὀλυμπιάδος καὶ χαλκοῦ ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει τοῦ 1889.

Τιμὴ συνδρομῆς ἑτησίας καὶ προπληρωτάς: Διὰ τὸ Ἐσωτερικὸν δρ. 8
διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν φρ. χρ. 10. — Τιμὴ φύλλου: Διὰ τὸ Ἐσωτερικὸν
δρ. 0,20 διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν φρ. χρ. 0,20.

Διὰ καταχωρήσεις ἀγγελιῶν ἐν τῇ τελευταίᾳ σελίδι κτλ. γίνονται ἰδιαίτεροι
συμφωναί. — Γραφεῖον: ὁδὸς Νομισματοκοπείου ἀριθ. 7 παρὰ τὴν
Διεύθυνσιν τῆς Ἀστυνομίας.

1895.

Ἐν Ἀθήναις, 26 Φεβρουαρίου.

Ἀριθ. 9.

ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΜΗΝΕΣ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Περὶ αἰὸς ὀχρῆς ὀσαμάτης,
Χιονομαχῆς, χυσιερά,
Ὀμῆς ἢ γῆς ἡρῶν χάρα,
Φροῦσαι βαδνὴ ὀσά φῶν μάτης,
Καὶ τοῦ χαροχῆς γιὰ,
Ἄσχατο, ἀρῆς τοῦ κρατῆ,
Καὶ σῆνυ ὀχρῆς ἀσὸς χῆρ,
Τ' ὄραιο σαυτὶς ὀ Καροματῆ,
Ἡ Παγαρεῖς

20 Φεβρουαρίου

Ανεγνώσατε εἰς τὰς ἐφημερίδας τὰς λεπτομερείας τοῦ μυστηρίου τοῦ ἐγκλήματος, τὸ ὁποῖον προχθὲς ἐξέβραθεν ἐν Πειραιεὶ ἢ θάλασσά, ἢ μεγάλῃ προδοτικῇ. Γνωρίζετε ὅτι τὸ πτώμα τοῦ θύματος ἦτο ἀκέφαλον καὶ γυμνὸν μέχρις ὀσφύος· ὅτι μία περισκελίς, ἐν ἐσώβρακον καὶ ἀνὰ ἐν ζευγὸς κνημίδων καὶ ὑποδημάτων ἦσαν τὰ μόνα του ἐνδύματα· ὅτι κατὰ τὰ ἀψευδῆ συμπεράσματα τῆς ἱατροδικαστικῆς, ἦτο ἀνθρώπος ἡλικίας ἀνω τῶν ἑικοσιπέντε ἐτῶν, ἐργατικός καὶ ἰσως ναυτικός· ὅτι ἀπέθανεν ἐκ τῆς καρτομύσεως καὶ κατόπιν ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν· ὅτι πολὺ ὀλίγα ἴχνη ἀντιστάσεως ἐξέφην, ἐξ οὗ εἰκάζεται ὅτι οἱ ἀγνωστοὶ κακοῦργοι θὰ ἦσαν περισσότεροι τῶν δύο· καὶ ὅτι, τέλος πάντων, τὸ ἐγκλήμα ἐξακολουθεῖ νὰ μένῃ μυστήριον, μὴ ἀποδειχθείσης τῆς ταυτότητος τοῦ θύματος καὶ οὐδενὸς σημείου παρουσιασθέντος μέχρι τοῦδε, ἐφ' οὗ νὰ δύναται νὰ στηριχθῆ ἡ εἰς βαθύτατον σκότος πλανομένη ἀνάκρισις.

Θὰ ἐπιστήσω μόνον τὴν προσοχὴν σας καὶ θὰ προκαλέσω τὰς σκέψεις σας ἐφ' ἑνὸς ἐπεισοδίου, τὸ ὁποῖον ἐγέννησεν ἢ ἀπρόοπτος ἀποκάλυψις. Μία δυστυχὴς μίτηρ, τῆς ὁποίας ὁ υἱὸς ἀπελθὼν εἰς ταξίδιον δὲν τῇ εἶχε δώσει πρό πολλοῦ δείγματα ὑπάρξεως, ἐνόμισεν ἢ μάλλον ἐσχημάτισε τὴν βεβαίωσιν, ὅτι τὸ ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἐκβρασθὲν ἦτο τὸ πτώμα τοῦ υἱοῦ τῆς. Καὶ ἤρξασθε τοὺς ὀλολυγμῶδες καὶ τοὺς θρήνους καὶ ἐνηγκαλιζέτο παράφορος τὸ γυμνὸν σῶμα καὶ ἐζήτηε ναυτοκτονίαν ἐπὶ τῆς ἀκεφάλου ἐκείνης συμφορᾶς. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλημμύρας τῶν δακρύων καὶ τοῦ μπτρικοῦ σπαραγμοῦ, ἢ ἀνάκρισις ἐνόμισεν— ἢ μάλλον ἐσχημάτισε καὶ αὐτὴ τὴν βεβαίωσιν, ὅτι ἴσως τὸν μῖτον τοῦ ἀπροσίτου λαθροκτονίου καὶ διέταξε μάλιστα καὶ τὴν σύλληψιν τῶν λεμβούχων, οἱ ὁποῖοι εἶχον μεταφέρει τὸν ἀπολωλότα υἱὸν, ἀμέσως ἐνοχοποιηθέντων ἐπὶ ληστεία μετα φόνου. Ἐν τοῦτοις ὁ τηλεγράφος, ὁ μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας ὑπηρετῶν τὰς θρηνοῦσας μπτέρας καὶ τοὺς χαίροντας ἀνακριτὰς, ἀπέδειξε ταχέως τὸν υἱὸν τῆς γενναίας ἐκείνης ὁδὸν καὶ ἔγινε, μὴ τὴν κηφαλὴν ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ τὰ χεῖματα ἐντὸς τοῦ θυλακίου. Σκότος βαθύ, μετὰ τὸ ἀπατηλὸν ἐκεῖνο φῶς, ἐκάλυψε πάλιν τὸ ἐγκλήμα, ἐν ᾧ ἀντιθέτως ἢ αἰγλή τῆς χαρᾶς ἐπεχύνετο ἐπὶ τῆς μπτρικῆς καρδιάς, τῆς τόσον ἀδίκως σπαραχθείσης. Ἄλλη μίτηρ, εὐτυχὴς ἰσως καὶ ἀγνωοῦσα ἐκείνη τὴν στιγμήν, ἐπρεπε νὰ θρηνήσῃ τὸν νεκρὸν, τὸν ὁποῖον συνώδευσαν εἰς τὸν ἀδοξὸν τάφον μόνον τὰ ξένα, τὰ ἐκ παρανοήσεως ἐκεῖνα δάκρυα. Ἄλλ' ἦσαν ἀρὰ γε διὰ τοῦτο ὀλιγώτερον θερμὰ καὶ ἐξιλαστήρια, καὶ παρὰ τῷ Θεῷ,

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Ἡ πορεία τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν ψαλλομένης μουσικῆς εἶνε ζήτημα ἀρετὰ ἐνδιαφέρον, ὅστε νὰ ρίπτῃ τὴν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐν ἐπισταμένον βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ, ὅπως καταγράψῃ ἐκάστοτε τὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκειται. Εἶνε μεταξύ πολλῶν ἐν ἐκ τῶν οὐσιαστικῶν σημείων τῆς ἡθικῆς ἐξελίξεως τῆς κοινωνίας.

τῷ κοινῷ πατρὶ ὅλων τῶν μπτέρων καὶ ὅλων τῶν τέκνων, ἐξήγησαν ἀρὰ γε ὀλιγώτερον τὰς ἀμαρτίας τοῦ θύματος, ἢ ἐδάρυοναν μικρότερον τὴν θέσιν τῶν κακοῦργων, οἱ ὁποῖοι ἐπροξένυσαν τόσον θλίψιν εἰς μίαν μπτέρα ξένην, ἥς ἐξῆ ὁ υἱός· Ἰδοὺ θέμα, τὸ ὁποῖον ἀν ἐπραγματεύετο ποιητὴς ἀξίως τοῦ ὀνόματος, θὰ ἔγραφεν ἀναμφιδόλως ἐν ὀρειότατον ποίημα.

Ἄλλὰ καὶ ἡ σπανία περιπτώσεως τοῦ υἱοῦ ἐκείνου, τοῦ θρηνηθέντος ὡς νεκροῦ ὑπὸ τῆς ἰδίας μπτρᾶς, δὲν εἶνε δι' ἡμᾶς ὀλιγώτερον ἐνδιαφέροντα. Κανείς βεβαίως δὲν ἀμφιβάλει περὶ τῆς ἀγάπης τῶν γονέων τοῦ ὁσὸν ἀμφιδόλλει περὶ τῆς ἀγάπης τῆς ἐρωμένης του, οὐδὲ θὰ πύχετο νὰ τυχρὴ παρομοίας τραγικῆς περιστάσεως διὰ νὰ τῷ δειχθῆ ἐν ὅλῃ τῆς τῆς θεομότητι καὶ τῆ παραφορᾶ. Ἐν τοῦτοις, ἀν εἰς πάντα καὶ διὰ πάντα ἡ ἀμφιδόλια εἶνε ὁ κλῆρος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, πόσον εὐτυχὴς κατὰ βάθος μᾶς φαίνεται σήμερον ὁ υἱὸς ἐκείνου, ὁ λαβὼν τόσον ἀπτόν τῆς μπτρικῆς στοργῆς τὸ δείγμα, καὶ πόσον θερμότερον, πόσον τρυφερότερον καὶ περιπαθέστερον ὀφείλει τοῦ λοιποῦ νὰ γαπῇ τὴν μπτέρα του, ἢ ὁποῖα ἠθέλησε ναυτοκτονίαν ἐπὶ τοῦ ὑποτιθεμένου πτώματος του, καὶ, διὰ νὰ ἱκανοποιηθῆ διὰ τὸν σπαραγμὸν τὸν ὁποῖον ἀκουσίως τῇ ἐπροξένυσε, πόσα πρέπει νὰ πράξῃ ὑπὲρ αὐτῆς κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὑπολειπομένων ἡμερῶν, ἕως οὗ ὁ εἰς θρηνήσῃ τὸν ἄλλον ἀλθῶς! Τὸ παράδειγμα, νομίζω, εἶνε ἀρετὰ διδασκόν. Ἐχετε ἀρετὴν φαντασίαν, ὅστε νὰ ἀναπλάσετε τί θὰ ἐκαμνεν ἢ μίτηρ σας— ὅσοι εὐτυχεῖτε νὰ ἔχετε ἀκόμη μπτέρα, —ἐὰν αἰθῆς εὐρίσκετο εἰς τὴν θέσιν τῆς μπτρᾶς ἐκείνης. Καὶ ἐὰν ἡ φαντασία σας δὲν ἀρνηθῆ νὰ σας παρουσιάσῃ εἰκόνα μυριακῆς ἀλγεινότητος ἐκείνης, τὴν ὁποῖαν οἱς περιέγραφα ἀνωτέρω, διατὶ νὰ μὴ ὑποκαταστήσετε καὶ οἰεῖτε τὸν ἑαυτὸν σας εἰς τὴν θέσιν τοῦ υἱοῦ καὶ νὰ θεωρῆτε ἰδικὰ σας πλέον τὰ καθήκοντα τὰ ὁποῖα, ἐκ συμφώνου βεβαίως, τῷ ἐπεβάλαμεν;

Τώρα ἐπεθίμου νὰ σας ὀδηγήσω εἰς τὸν τόπον καὶ τὴν ἡμέραν ὅπου, ἀνευ παρανοήσεων πλέον κλαίοντες τοὺς νεκροὺς τῶν οἱ ζῶντες· Εἰς τὸ Νεκροταφεῖον, τὸ Ψυχροδάβδον. Ἄλλ' ὅπως γίνεται ἢ πάνδημος ἐορτῆ, ἢ ἡμέρα τῆς θλίψεως καὶ τῶν δακρύων— ὠραία, ἀνοιξιὰτικὴ ἡμέρα φέτος— καταντᾷ ἡμέρα γελῶτων καὶ χαρᾶς· ἐπειδὴ δὲ ὀλίγην κλίσιν αἰσθάνομαι πρὸς τοὺς τραγελάφους, προτιμῶ νὰ σας ἀφήσω ἐδῶ.

Γρ. Σ.

Ἐν τῷ συνόλῳ ἐξετάζων τις τὸ πρᾶγμα δύναται μετὰ τινος κόπου νὰ εὐρῆ, ὅτι προδεδόμεν, ἢ τουλάχιστον, ὅτι ὑπάρχει ἢ τάσις τῆς προόδου.

Ἡ θέσις τῆς μουσικῆς δὲν εἶνε ἡ αὐτὴ εἰς τὰς διαφόρους Ἐκκλησίας· καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκολουθουμένη ὁδὸς οὐδαμῶς εἶνε ἡ αὐτὴ πανταχοῦ. Τοῦτο δεῖκνυεῖ ἐπαρκῶς, ὅτι δὲν ἤλθομεν ἀκόμη εἰς γενικὴν συνεννόησιν περὶ τοῦ τί πρόκειται νὰ κάμωμεν. Ὁ σκοπὸς ἡμῶν, κατ' ἐμὲ, πρέπει νὰ διατυπωθῆ ὡς ἐξῆς:

1^{ον} Καλλιέργεια καὶ ἐξευγενισμὸς τῆς ὑπαρχούσης βυζαντινῆς μουσικῆς, ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ νεωτέρου καλλιτεχνικοῦ αἰσθηματος, τοῦ ἀληθοῦς καὶ περωτισμένου, ἐννοῶ. Ἐπομένως διόρθωσις τοῦ κακοζήλου ὕψους, εἰς τὸ ὁποῖον πολλάκις ψάλλεται καὶ καθαρισμὸς αὐτῆς ἀπὸ τῶν ὑπερβολικῶν βυζαντισμῶν, διὰ νὰ εἰπω οὕτω, τοὺς ὁποῖους ἔχει ὁμολογουμένως εἰς πολλὰ σημεῖα. Ἄλλὰ, πρὸς Θεοῦ, προσοχὴ μεγάλη εἰς τὰς μεταβολὰς αὐτὰς. Ἡδὴ ἔχομεν περιπέσει ὑπὸ τινὰς ἐπιπέσεις εἰς τὰ ἀντίθετα λάθη. Οὕτω, ζητοῦντες νὰ διορθώσωμεν τὴν μονοτονίαν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν βυζαντινῶν ᾠμάτων, καταφεύγομεν ἐνίοτε εἰς τροπὰς τῆς φωνῆς ἐξεζητημένας, εἰς ὑπερβολικὴν χρῆσιν τοῦ forte καὶ τοῦ pianissimo, καὶ οὕτω φθάνομεν εἰς τὸ θεατρικὸν ὕψος. Ἡ ρινοφωνία, τὴν ὁποίαν δικαίως ζητοῦμεν νὰ ἐξορίσωμεν, ἀντικατεστήθη πολλαχοῦ ὑπὸ γοερῶν κραυγῶν, καὶ ἀντὶ τοῦ πρὶν ψάλτου, ὅστις ἐψάλλε μὲ κλειστὸν τὸ στόμα, ἔχομεν τώρα εἰς τινὰς τετραφώνους χοροὺς, αἰδοῦς, οἱ ὁποῖοι ἐκ παρανοήσεως τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ὕψους, δίδουσιν εἶδος ἐπιδεικτικῆς μεγαλοπρεπειᾶς εἰς τὴν φωνὴν τῶν, σχηματίζοντες ἰδιαιτέρως πῶς τὴν κοιλότητα τοῦ στόματος.

2^{ον} Νὰ εἰσαχθῆ πανταχοῦ, ὅπου ψάλλου ἤδη εἰς τετραφωνίαν, ὅλη ἡ ὑπάρχουσα καλὴ μουσικὴ, ἔστω καὶ μὴ γεγραμμένη ἐπὶ τῇ βᾶσει βυζαντινῶν μελῶν, ἀλλ' ἔχουσα καθαρῶς εὐρωπαϊκὸν χαρακτῆρα. Ταυτὴ εἶνε ἡ ὠραία μουσικὴ τοῦ Α. Κατακουζηνοῦ (τῆς ὁποίας ἄλλως τε πολλὰ εἶνε γεγραμμένα καὶ ἐπὶ βυζαντινοῦ μέλους) ψαλλομένη μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἀνακτόρων, καθὼς καὶ ἡ ὠραία ἐπίσης τοῦ Ραντχάρτιγγερ, ψαλλομένη ἐν τῇ ἀγίᾳ Εἰρήνῃ.

Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μουσικῆς δὲν προτείνω ὡς τελικὸν σκοπὸν, ἀλλὰ θεωρῶ ἀναγκασίαν τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῆς ὡς προσωρινῆς, ὡς μεταβατικῆς μουσικῆς¹, ἐκεῖ ὅπου οὕτως ἢ ἄλλως ἀπερασίθη νὰ ψάλλεται τετραφωνία. Διότι οὗτος εἶνε ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ ἐκρύγωμεν ἀπὸ τὴν διάμεσον καὶ σκληρὰν θέσιν, εἰς τὴν εὐρίσκονται τινὲς τῶν Ἐκκλησιῶν μας, ὅπου κατ'

¹ Ἄν δὲν ἀπατώμαί παρόμοιον δρόμον ἠκολούθησεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία, ἀντικαταστήσασα κατ' ἀρχὰς τὸ μονόφωνον ᾠσμα διὰ ξένης τετραφωνίας, ἕως οὗ ἔγραφεν ἰδίαν μουσικὴν.

ἀρχὴν μὲν δὲν ἔγινε δεκτὴ ἡ πολυφωνία, ἀλλὰ ἐμπράκτως ἐξασκεῖται, ὅπου ἡ μὲν μελέτη καὶ ἡ συστηματικὴ ἐγγύμνασις τοῦ χοροῦ, πρὸς ἐκτέλεσιν σεμνῆς καὶ ὠραίας τετραφωνίας, ἀπαγορεύεται ὡς ἀντιβάνουσα εἰς τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιτρέπεται ὅμως ἡ ἐκ τοῦ προχείρου τετραφωνία, ἡ ὁποία, ἀγνωῶ δικτί, δὲν θεωρεῖται ὡς ἀντιβάνουσα εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας. Προῖόν τῆς ἀντιπατικῆς ταύτης καταστάσεως εἶνε μία ἁρμονία τῆς στιγμῆς, ἡ ὁποία καταστρέφει τὰ μέλη. Φρονῶ ὅτι ἡ αὐστηρότης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, ἡ ὁποία κατὰ καιροὺς εἰδείθη ἐναντίον τῆς εἰσαγωγῆς τῆς τετραφωνίας ἐν γένει, πρέπει νὰ συγκεντρωθῆ ὀλόκληρος καὶ νὰ πέσῃ ἀμειλικτος ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ εἶδους τῆς ἀσκόπου καὶ βεβήλου μουσικῆς.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κάμνομεν διὰ τῆς τοιαύτης μουσικῆς εἶνε ἀπλουστάτα, ὅτι ἱπανερχόμεθα αἰῶνάς τινὰς ὀπίσω, λησμονοῦντες, ὅτι ἡ σύγχρονος μουσικὴ τέχνη μᾶς προσφέρει ἔτοιμα τὰ μέσα, καρπὸς ἐργασίας τόσον αἰῶνων, ὅπως φθάσωμεν ταχύτερον εἰς τὸν σκοπὸν μας· τιθέμεθα εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαιότερων ἀνθρώπων, καὶ ἐκεῖ μὲ δεμένας τὰς χεῖρας ἀναμένομεν νὰ διανύσῃ διαδοχικῶς ὅλα τῆς τὰ στάδια ἡ φυσικὴ ἐκείνη, ἡ καταναγκαστικὴ πρόοδος, τὴν ὁποίαν ἡ φύσις ἐπιβάλλει, οὕτως εἰπεῖν εἰς τὰ ὄντα, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἡ θήλιξις δὲν λαμβάνει μέρος. Διότι καὶ ὁ φυσικὸς ψάλτης, ὁ κανταδόρος τῶν δρόμων, τελειοποιεῖται ἀσυνειδήτως, καὶ ἀρκεῖ τις νὰ τὸν παρακολουθήσῃ ἐπὶ τινὰ περίοδον ἐτῶν, ὅπως παρατηρήσῃ, ὅτι ὀδηγούμενος ὑπὸ τῆς φύσεως ἀνακαλύπτει μόνος του στοιχειώδεις τινὰς κανόνας, ἢ μανθάνει ν' ἀποφεύγῃ ἐσφαλμένα μεταπτώσεις, τὰς ὁποίας ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ ἡ ἁρμονικὴ τέχνη πρὸ πολλοῦ κατεδίδασκε. Ἄλλὰ τοιαύτη τις πρόοδος διὰ τὸν σημερινὸν αἰῶνα εἶνε αὐτόχροημα ὀπισθοχώρησις.

3^{ον} Ἀρῶ διὰ τῆς τοιαύτης μουσικῆς, τῆς καθαρῶς εὐρωπαϊκῆς, ἣτις ἀν δὲν εἶνε βυζαντινὴ, εἶνε ὅμως ὠραία καὶ σεμνὴ, ἱκανοποιησάμενη προσωρινῶς τὴν ἀνάγκην τῆς τετραφωνίας, ἀνάγκην γεννηθεῖσαν πλέον καὶ ριζόνουσαν ὀλονὲν εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ τὴν ὁποίαν οὔτε δυνάμεθα πλέον οὔτε πρέπει νὰ πνίξωμεν, διότι καὶ αὐτὴ δὲν εἶνε ἄλλο ἢ μία ἔκφρασις τοῦ πρὸς πρόοδον ὀργασμοῦ τῆς κοινωνίας— ἀρῶ λέγω δι' αὐτῆς πληρώσωμεν προσωρινῶς τὸ κενόν, θὰ ἐργασθῶμεν τότε ἡρέμα καὶ σοβαρῶς εἰς τὸ δύσκολον ζήτημα τοῦ ἁρμονισμοῦ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, θίγοντες αὐτὸ μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας, διότι εἶνε πολὺ ἀκωνθῶδες. Τὰ βαθμηδὸν δὲ ἐπιτυγχάνοντα εἰς τὸν ἁρμονισμὸν βυζαντινὰ μέλη θὰ εἰσαγώμεν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν, διαγράφοντες τὰ ἀντίστοιχα εὐρωπαϊκὰ.

Ἡ ἀνώτερος πρότασις μου περὶ βυζαν-

μαίου ἁρμονισμοῦ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς δὲν εἶνε δίκαιον νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀντίφρασις πρὸς τὸ ὑπ' ἐμοῦ ἄλλοτε¹ γραφέν, ὅτι τὸ ζήτημα εἶνε πολὺ ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μας, καὶ πρέπει νὰ το ἐγκταλείψωμεν. Ἄνευ μεταβολῆς δὲν ὑπάρχει πρόοδος. Καὶ ἡ ἰδέα μου ἀπλουστάτα μετεβλήθη ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, τὴν μετέβαλε δὲ ἡ ἰδία μου πείρα. Εἰς τοιοῦτου εἶδους ἀσυνεπειᾶς καὶ ἀντιφάσεις εἶθε νὰ ὑπεπίπτομεν πολὺ συχνὰ ἐκτελοῦντες ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐκ τῶν προτέρων διεκρηζόμεν ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μας. Ἡ ἀντίστροφος ἀσυνεπεία εἶνε ἡ μόνη ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶνε καλὸν νὰ προφυλατῶμεθα.

Ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ λοιπὸν εἶνε δυνατὸν νὰ ἁρμονισθῆ, μέχρι τοῦδε τουλάχιστον εἰς τινὰς ἤχους. Ἐξ αὐτῶν ὁ πλάγιος δ' ἀντιστοιχῶν πρὸς τὸ μέζον γένος τῆς εὐρωπαϊκῆς, ἦτο καὶ μένει ὁ εὐκολώτερος πάντων, μολοντί ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς ἐντελοῦς ἀποδόσεως τῆς ἐνοίας δὲν στερεῖται καὶ αὐτὸς δυσκολίῳ. Μετ' αὐτὸν εὐρίσκομαι εἰς θέσιν νὰ βεβαιώσω, ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ ἁρμονισθῶσι— μὲ πλήρη ἀπόδοσιν τῆς ἐνοίας τῶν— ὁ β' ἤχος ("Ἄγιος ὁ Θεός, Ταῖς πρεσβεΐαις, κτλ.) καὶ ὁ α' (Ἐν τῇ γεννήσει, Τοῦ λίθου σπαραχθέντος κτλ.) Τοῦτο εἶνε ἤδη πολὺ, ἀν λάθῃ τις ὑπ' ὅψιν, ὅτι εἰς τοὺς 3 τοῦτους ἤχους εὐκόλως ἀνάγονται καὶ τινες ἐκ τῶν ἄλλων. Ἐνεκα τῆς μεγάλης συγγενείας τὴν ὁποίαν ἔχουν μετ' αὐτῶν, διακρινόμενοι πολλάκις ἐκ διαφορῶν ἀσημάτων, αἱ ὁποῖαι διὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν π. γ. μουσικὴν δὲν θὰ ἦσαν ἀρκετὸς λόγος πρὸς ἰδιαιτέραν ὀνομασίαν. Οὕτως εἰς τὸν α' ἀνάγεται ὁ πλάγιος α', εἰς τὸν πλάγιον δ' ἐν μέρει ὁ γ' καὶ ὁ δ', καὶ εἰς τὸν β' ἐν μέρει ὁ πλάγιος β'.

Ἡ ἀπὸ ἐτους εἰσαχθεῖσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Χρυσοσπηλαιωτίσεως μουσικὴ ἔχει θέσει ὡς σκοπὸν τὸν ἁρμονισμὸν τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς. Τὸ ἀποτέλεσμα μέχρι τοῦδε παρίσταται ὑπὸ τινὰς ἐπιπέσεις ἐλλειπίαις, ἢ δὲ θεμελιωδῆς αὐτοῦ ἐλλείψεως εἶνε ὅτι ἐν τῇ μουσικῇ ταύτῃ εὐρίσκειται παραβεβλαμμένη, πολλαχοῦ δ' ἐντελῶς κατεστραμμένη, ἡ ἀκεραιότης καὶ ἡ ἐνοία τῶν μελῶν. Τῶνόντι, ἀν πρόκειται νὰ ἐργασθῶμεν πρὸς τὴν διευθύνσιν ταύτην, ἔχομεν δύο δύσκολα πρᾶγματα νὰ κατορθώσωμεν: 1^{ον} νὰ ἁρμονισώμεν τὸ γνήσιον μέλος ἀκεραῖον καὶ ἀλάθητον, διότι εἶνε γνωστὸν πόσον ἡ μεταβολὴ ἐνὸς ρθόγγου δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν ἐνοίαν ὀλοκλήρου μελωδικῆς φράσεως, καὶ 2^{ον} μεταξύ τῶν ἀναριθμητῶν τρόπων, καθ' οὓς εἶνε δυνατὸν ν' ἁρμονισθῆ μία μελωδία, ν' ἀνακαλύψωμεν ἐκεῖνον, ὅστις θ' ἀποδώσῃ τελειότερον τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς. Τὸ δεύτερον εἶνε πρᾶγμα δυσκολώτερον καὶ λεπτότερον, τὸ πρῶτον εἶνε στοιχειωδέ-

¹ Εἰκονογρ. Ἐστία. 1893 Μάρτιος.

στερον. Εἰς δὲ τὴν μουσικὴν ταύτην μετὰ λύπης παρατηρεῖ τις πολλαχοῦ, ὅτι καὶ τὸ 1^{ον} δὲν τηρεῖται. Οὕτω π. γ. τὰ εἰς β' ἦχον ᾠσματα, ὅπως τὸ Ταῖς πρεσβεΐαις, ὅχι μόνον εἰς τὸν ἁρμονισμὸν δὲν παρουσιάζουσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἤχου τούτου, ὅστις εἶνε τὸ ὅλως ἰδιόρρυθμον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μελωδίαν δὲν παρουσιάζουσι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἤχου τούτου διαστήματα. Διὰ τῆς διαφορᾶς τῶν διαστημάτων τούτων ὁ ἦχος οὗτος μεταβάλλεται εἰς ἐν κοινότατον maggiore, καὶ τὸ ᾠσμα κατορθώνει μόνον νὰ ὑπενθυμίσῃ τὸ γνωστὸν βυζαντινὸν μέλος, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ τὸ ἀναπαριστῇ. Πόσον ἄξιαν ἔχουσιν, ἰδίως διὰ ξένους, τοιοῦτου εἶδους ᾠσματα, ἀφ' ἐνὸς ἀποβαλόντα πᾶσαν τὴν πρωτοτυπίαν τῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου μὴ παρουσιάζοντα ἰδιαιτέρον τι ἐνδιαφέρον ὡς εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ, ἀφίνω νὰ κρίνῃ ὁ ἀναγνώστης.

Ἡ ἐργασία εἰς τὴν μουσικὴν ταύτην ἀπέβλεψε μέχρι τοῦδε τὸν πλάγιον δ' καὶ τόν, ὡς ἄνω εἶπον, παρηλλαγμένον β'. Τὸ εὐρωπαϊκὸν minore, τὸ ὁποῖον ἄλλως τε ἀρμολογεῖ πολὺ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ, ὅτι δίδει τὴν λύσιν ὡς πρὸς τὸν πρῶτον ἤχον, διότι διαφέρει αὐτοῦ οὐσιασδῶς, καὶ δι' αὐτὸ ὅπου ἀπαντῶνται φράσεις ἐκ τοῦ 1^{ου} ἤχου, ἔχουσι ἀποβάλλει τὸν χαρακτῆρα τῶν, διότι εἶνε ἁρμονισμένα: εἰς minore. Ἡ περὶ ἧς πρόκειται διαφορὰ μεταξύ τῶν δύο ἤχων εἶνε ὅτι εἰς τὸ ἔλασσον γένος μεταξύ 7^{ης} καὶ 8^{ης} φωνῆς (sol-la) ὑπάρχει ἡμιτόνιον, διότι ἡ ἐβδόμη φέρει δίσιν καὶ ἀποτελεῖ τὴν λεγομένην note sensible λοιπὸν τοιοῦτον ρθόγγον ὁ α' ἤχος δὲν ἔχει ἢ ἐβδόμη του (νη) εἶνε φυσικὴ. Εἰς ὀλίγα μέρη παροδικῶς ἀπαντᾶται καὶ μὲ δίσιν εἰς τὸ νη· τότε καὶ μόνον τότε δύναται νὰ ἁρμονισθῆ ὡς minore.

Ποῖα ἀποτελέσματα δύναται νὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς παρανοήσεως τοῦ μέλους, καὶ πόση ἐργασία, εὐσυνειδήτως ἄλλως τε, πηγάζει πολλακίς χαμένη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, δύναται τις νὰ τὸ ἀντιληθῆ εἰς μεγάλην κλίμακα οὕτως εἰπεῖν, ἐξετάζων συνθέματα γενόμενα ὑπὸ ξένων μουσικῶν ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν βυζαντινῶν μελῶν. Δὲν φέρω ὡς παράδειγμα τὴν λειτουργίαν τοῦ Ραντχάρτιγγερ, γενομένην ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Χαθιαρᾶ, διότι ἐν αὐτῇ, οὐδεμία παρανοήσις τοῦ βυζαντινοῦ μέλους συμβαίνει, ἀφοῦ κατώρθωσεν, ἀγνωῶ πῶς, νὰ μὴ περιέχῃ οὔτε μίαν βυζαντινὴν φράσιν. Κατάλληλον παράδειγμα εἰς τὸ εἶδος τοῦτο εἶνε ἡ μουσικὴ τοῦ Γ. Πράυερ, γενομένη ἐν Βιέννῃ ὑπὸ τὰς ἐνδείξεις τοῦ Α. Νικολαΐδου. Ἐν αὐτῇ τὰ μὲν μέλη διετηρήθησαν ἀκεραῖα, ἀλλὰ ἡ ρυθμικὴ διαίρεσις αὐτῶν μετηλλάχθη εἰς τὰ πλείεστα μέρη ἐκ παρανοήσεως, οὕτως ὥστε ὁ τονισμὸς τῶν λέξεων εὐρίσκειται εἰς διαρκῆ διαμάχην μὲ τὸν μουσικὸν ρυθμὸν. Οὕτω π. γ. ἡ ἐπομένη φράσις, ἡ ὁποία εἰς τὸ βυζαν-

τινόν μέλος ψάλλεται εις 4/4 κατά την επομένην ρυθμικὴν διαίρεσιν :

Eu αγ γε [λι : :] ζου ου ου ου] γη η χα α]
ρα αν με ε] γα α α α] λη ην

μετεβλήθη εις :

Eu αγ γε [λι : :] ζου] ου γη η χα] α ρα αν με]
ε γα α α] α λην.

Υστερον από αυτό, έννοείται εύκόλως, ότι περί αποδόσεως τῆς έννοίας ούδεις δύναται νά γίνη λόγος. Έν τῇ μουσικῇ αὐτῇ δέν γνωρίζει τις τί περισσότερο νά θαυμάσῃ, τόν βυζαντινόν μουσικόν διά τήν υπερβολικὴν του ολίγαρκειαν καί τήν καλήν του θέλησιν εἰς τὸ νά εὐρίσκῃ τὰς μελωδίας του καλῶς ἠρμονισμένας, ἢ τόν ἀρμονιστὴν διά τὸ θάρρος του εἰς τὸ νά ἀρμονίσῃ μελωδίαν τὴν ὁποίαν δέν ἠσθάνετο, ἢ ἀμφοτέρους, διότι κατώρθωσαν νά συνεργασθῶσιν, ἐνῶ συνεννοοῦντο τόσον ἀτελῶς. Έν πάσῃ περιπτώσει ποιεῖ τις ἀμφοτέρους διά τὸ μέγεθος τῆς ἀνωφελούς ἐργασίας, τὴν ὁποίαν παρήγαγον.

Εἶνε καιρὸς νομίζω νά έννοήσωμεν τὸ ἀνωφελές τῶν τοιοῦτον εἰδῶν ἐργασιῶν, νά καθορίσωμεν σαφέστερον τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκομεν καί νά ἐκλέξωμεν ἐπιτυχέστερον τὰ πρὸς τοῦτο μέσα. Κατ' ἐμὲ δέν βλέπεται τις τόσον, οὔτε ἀπομακρύνεται τόσον τοῦ σκοποῦ, γράφων καί ἐκτελῶν μουσικὴν εἰς τὸ καθαρὸν εὐρωπαϊκόν ὕψος, ὅσον βλέπεται ὁ ἐργαζόμενος ἐπὶ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, χωρὶς νά ἔχη τὸ κεφαλαίωδες προσόν διά τὴν ἐργασίαν ταύτην, τὸ αἰσθημα τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, τὸ ὁποῖον ἀποκτάται, ὅπως καί διά κάθε ἄλλον κλάδον καλλιτεχνίας, διά μακρὰς ἐν αὐτῇ ἀνατροφῆς. Ἡ τοιαύτη ἐργασία ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νά κακοσυνιστᾷ τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν, νά ἐνισχύῃ εἰς τὸ κοινόν τὴν ἰδέαν περί τῆς μηδαμινότητος αὐτῆς, νά ἀποτρέπῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ὑπὲρ αὐτῆς μεριμνῶντων, καί νά δίδῃ ἀσφαλῆ καί δικαίαν λαβὴν εἰς τὴν κατὰ τῆς τετραφωνίας ἐχθρικὴν στάσιν τῆς διοικήσεως.

ΣΤΑΜ. Δ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ

Ἡ σειρά τῶν ἄρθρων, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὸν τίτλον « Ἀνὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα » ἀρχοῦμεθα σήμερον δημοσιεύοντες, ἀφελόνται εἰς τὸν κάλλιον ἀνδρὸς διαπρέποντος ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ἐπιστῇ, ἀποκαλύπτοντος δὲ διά τούτων καί προσόντα χαριτωμένου ἐκλαϊκευτοῦ, διδάσκοντος ἀκόπως καί τερπνῶς, ὡς θὰ κρίνωσιν ἀμέσως οἱ ἀναγνώσται τῆς « Εἰκονογραφημένης Ἑστίας ».

Σ. τ. Δ.

ΑΝΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ἡ Ἠγησώ. — Ὁ Δεξιλέως.

Ἀμφοτέραι αἱ εἰκόνες μᾶς φέρουσι διά τῆς φαντασίας εἰς τὸν ἐξῶ Κεραμικόν, τὸ κάλλιστον τῆς ἀρχαίας πόλεως προάστειον κατὰ τὸν Θουκυδίδην. Κάλλιστον ἦτο τότε ἀληθῶς τὸ προάστιον καί πᾶσα ἡ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Πλάτωνος ἄγρουσα

κεκοσμημένη καί αὕτη κατὰ τὸν Παισαβάν δι' ἐπιτυμῶν στηλῶν πολλῶν έννοεῖται ὁμοίων ἐκείναις, ὧν παρατίθενται αἱ εἰκόνες. Ἠλλαξαν ρεῦ οἱ καιροί καί σήμερον καί αὐτός ὁ περί τὴν Ἁγίαν Τριάδα χώρος δέν κατωρθώθη ὄχι νά ἐπανακτίσῃ τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ λαμπρότητα, τοῦτο θὰ ἦτο ἀνέφικτον, ἀλλὰ νά παρέχῃ τὸνλάχιστον εὐπρεπῆ τὴν ὕψην καί ἀξίαν ὅπως δὴποτε τῶν μνημείων, ἃ κατὰ χώρον εἶνε ἐκεῖ εὐρηνηται καί ἐκεῖ πρέπει καί νά μένωσιν. Ἄλλ' ἐπὶ τὰς εἰκόνας. Ἠγησώ Προξένου εἶνε ἐπιγεγραμμένον ἐπὶ τῆς στήλης εἰκονίζουσης Ἀθηναίων δέσποιναν τοῦ τέλους τοῦ 5ου π. Χ. αἰῶνος ἀποθανούσαν καί ἐκεῖ ταφείσαν. Τίς ἦγειρε τὴν στήλην ; ἀνὴρ τὸ κάλλος αὐτῆς θρηνῶν ἢ πατήρ τὴν χαρὰν τοῦ οἴκου τοῦ ἀπολέσας ; ὁ λίθος δέν μᾶς τὸ λέγει. Ἄλλὰ πόσα ἄλλα πράγματα μᾶς λέγει ὁ λίθος, καίπερ καθ' ἑαυτὸν ἄφρων ; Καί πρώτιστα πάντων ὁφθαλόν ἀόρατον ἔχουσα καί προσάγει τῇ δεσποίνῃ τῆς τὸ κιβώτιον, ἐν ᾧ τὰ διάφορα κοσμήματα φυλάσσονται, ὅπως ἐκλέξῃ καί κοσμηθῆ δι' αὐτῶν. Ἡ Ἠγησώ φαίνεται ὅτι ἔλαβέ τι ἐκ τοῦ ἀνοικτοῦ κιβωτιδίου, ὅρμον τινὰ ἴσως, ὃν καί κρατεῖ διά τῶν ἄκρων δακτύλων τῶν χειρῶν καί τὸν παρατρεῖ σύννοος. Ἐπὶ τοῦ λίθου δέν φαίνεται τί ἦτο τὸ ληρθέν, διότι ἐδηλοῦτο διά γραφῆς μόνον καί ἀπεσβέσθη καί ἐπειδὴ ὁ λόγος μᾶς ἔφερον εἰδῶ, μὴ λησμονώμεν ὅτι τὰ πλαστικὰ τῶν ἀρχαίων ἔργα ἔφερον καί χρώματα, ἦσαν δηλ. καί διά χρωμάτων συμπληρωμένα· παράδειγμα τὰ ἐν Ἀκροπόλει μάλιστα ἐσγάτως ἀποκαλυφθέντα ἀγάλματα καί αἱ Ταναγραφαὶ κόραι. Ἐν τῷ βλέμματι τῆς Ἠγησοῦς ὑπάρχει ἐλαφρὰ τις μελαγχολία· ἀλλὰ καί αὐτὸ τὸ αἰδημον καί σεβασμοῦ πλήρης βλέμμα τῆς θεραπεινίδος ἐνέχει τι τὸ μελαγχολικόν καί ἐν γένει τὰ πρόσωπα ἀμφοτέρων εἶνε σύννοα καί σεβρὰ· ἀλλὰ τόσον μόνον Ἄλλ' ὁποῖα πρόσωπα, τὸ τῆς Ἠγησοῦς μάλιστα ! Ὅποια καί ὁπόση ζωὴ εἰς τὸν ἄψυχον καθ' ἑαυτὸν λίθον ! κυττάξατε τοὺς βραχυλάς τῆς καί τῆς χειρᾶς τῆς καί ἂν δύνασθε μὴ τὰς ζηλεύσατε· καί τὸ ὅλον ἄλλο σῶμά τῆς καί τὸ σφριγῶν στήθος καί οἱ πόδες τῆς ; Ἡμπορεῖ νά ἦτο ὄντως ὠραία καί ἡ θανούσα, ἢς τὸν τάφον κοσμεῖ καί νῦν εἶτι ὁ λίθος, ἀλλὰ βεβαίως ὁ τεχνίτης ἔδωκεν αὐτῷ τὸ ἰδανικόν ἐκεῖνο κάλλος, ὅπερ μόνον τῶν χρόνων ἐκείνων ἢ τέχνη ἠδύνατο νά δίδῃ καί εἰς ἔργα ἀκόμη, ἄπερ δέν ἐμελλον νά κοσμηθῶσι θεῶν ἢ ἠρώων ναοὺς, ἀλλὰ καί ἀπλῶν θνητῶν τάφους. Ὅσοι τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Εἰκ. Ἑστίας κατοικεῖτε ἐν Ἀθῆναις καί ἀπαξ τοῦ μηνὸς τοῦλάχιστον δέν προσέρχεσθε εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα νά θαυμάσητε τὴν Ἠγησώ τοῦ Προξένου, χάνετε μίαν ἀπόλαυσιν. Δέν ἔχετε ἀνάγκην ἐξηγητοῦ· οἱ λίθοι ὅταν κατ' ἐπανάληψιν τοὺς ἰδητε, θὰ ὁμιλήσωσι μόνον τῶν. Ἡ Ἠγησώ μάλιστα ἐκ τῆς πρώτης ἐπισκέψεως θὰ παραμένη εἰς τὴν μνήμην σας ἀνεξάλειπτος. Ὁ τεχνίτης τῆς ἦν δαιμόνιος. Ὅσοι μάλιστα εἴσθε φιλάρεσκοι . . . ἀλλ' ὄχι ἡ σκεψίς εἶναι ἀνάριστος καί δέν πρέπει νά τὴν γράψω. Ὅχι, τὴν Ἠγησώ προσέρχεσθε νά τὴν βλέπητε ἵνα οὕτω ζῆτε διά τῆς φαντασίας τοῦλάχιστον εἰς τοὺς καλοὺς ἐκείνους χρόνους, καθ' οὓς ὑπῆρχον τεχνίται δυνάμενοι διά τῆς σμίλης τῶν τὸν ἄψυχον λίθον νά μεταβάλλωσιν εἰς ἐμψυχα εἰκονίσματα, δι' αὐτῶν δὲ γαλήνην καί ἠρεμίαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ θεατοῦ νά ἐμβάλλωσιν. Ἐν τῷ αὐτῷ Κεραμικῷ ἀνάκειται καί τὸ ἕτερον ἔργον, οὗ ἡ Εἰκ. Ἑστία παρέχει τοῖς ἀναγνώσταις τῆς ἐπιστικῆς καλῆν εἰκόνα. Αὐτὸς ὁ λίθος μᾶς διδάσκει περί τοῦ νεανίου, ὃν εἰκονίζει ἡ στήλη, πλείονα ἢ ὁ τῆς Ἠγησοῦς. Δεξιλέως υἱὸς τοῦ Λυσανίου Θεορίκιος, ἐγεννήθη ἐπὶ ἄρχοντος Τεισάνδρου (414 π. Χ.) καί ἀπέθανεν ἐπὶ ἄρχοντος Εὐδουλίδου (394) μετ' ἄλλων τσε-

φρον ἀόρατον ἔχουσα καί προσάγει τῇ δεσποίνῃ τῆς τὸ κιβώτιον, ἐν ᾧ τὰ διάφορα κοσμήματα φυλάσσονται, ὅπως ἐκλέξῃ καί κοσμηθῆ δι' αὐτῶν. Ἡ Ἠγησώ φαίνεται ὅτι ἔλαβέ τι ἐκ τοῦ ἀνοικτοῦ κιβωτιδίου, ὅρμον τινὰ ἴσως, ὃν καί κρατεῖ διά τῶν ἄκρων δακτύλων τῶν χειρῶν καί τὸν παρατρεῖ σύννοος. Ἐπὶ τοῦ λίθου δέν φαίνεται τί ἦτο τὸ ληρθέν, διότι ἐδηλοῦτο διά γραφῆς μόνον καί ἀπεσβέσθη καί ἐπειδὴ ὁ λόγος μᾶς ἔφερον εἰδῶ, μὴ λησμονώμεν ὅτι τὰ πλαστικὰ τῶν ἀρχαίων ἔργα ἔφερον καί χρώματα, ἦσαν δηλ. καί διά χρωμάτων συμπληρωμένα· παράδειγμα τὰ ἐν Ἀκροπόλει μάλιστα ἐσγάτως ἀποκαλυφθέντα ἀγάλματα καί αἱ Ταναγραφαὶ κόραι. Ἐν τῷ βλέμματι τῆς Ἠγησοῦς ὑπάρχει ἐλαφρὰ τις μελαγχολία· ἀλλὰ καί αὐτὸ τὸ αἰδημον καί σεβασμοῦ πλήρης βλέμμα τῆς θεραπεινίδος ἐνέχει τι τὸ μελαγχολικόν καί ἐν γένει τὰ πρόσωπα ἀμφοτέρων εἶνε σύννοα καί σεβρὰ· ἀλλὰ τόσον μόνον Ἄλλ' ὁποῖα πρόσωπα, τὸ τῆς Ἠγησοῦς μάλιστα ! Ὅποια καί ὁπόση ζωὴ εἰς τὸν ἄψυχον καθ' ἑαυτὸν λίθον ! κυττάξατε τοὺς βραχυλάς τῆς καί τῆς χειρᾶς τῆς καί ἂν δύνασθε μὴ τὰς ζηλεύσατε· καί τὸ ὅλον ἄλλο σῶμά τῆς καί τὸ σφριγῶν στήθος καί οἱ πόδες τῆς ; Ἡμπορεῖ νά ἦτο ὄντως ὠραία καί ἡ θανούσα, ἢς τὸν τάφον κοσμεῖ καί νῦν εἶτι ὁ λίθος, ἀλλὰ βεβαίως ὁ τεχνίτης ἔδωκεν αὐτῷ τὸ ἰδανικόν ἐκεῖνο κάλλος, ὅπερ μόνον τῶν χρόνων ἐκείνων ἢ τέχνη ἠδύνατο νά δίδῃ καί εἰς ἔργα ἀκόμη, ἄπερ δέν ἐμελλον νά κοσμηθῶσι θεῶν ἢ ἠρώων ναοὺς, ἀλλὰ καί ἀπλῶν θνητῶν τάφους. Ὅσοι τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Εἰκ. Ἑστίας κατοικεῖτε ἐν Ἀθῆναις καί ἀπαξ τοῦ μηνὸς τοῦλάχιστον δέν προσέρχεσθε εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα νά θαυμάσητε τὴν Ἠγησώ τοῦ Προξένου, χάνετε μίαν ἀπόλαυσιν. Δέν ἔχετε ἀνάγκην ἐξηγητοῦ· οἱ λίθοι ὅταν κατ' ἐπανάληψιν τοὺς ἰδητε, θὰ ὁμιλήσωσι μόνον τῶν. Ἡ Ἠγησώ μάλιστα ἐκ τῆς πρώτης ἐπισκέψεως θὰ παραμένη εἰς τὴν μνήμην σας ἀνεξάλειπτος. Ὁ τεχνίτης τῆς ἦν δαιμόνιος. Ὅσοι μάλιστα εἴσθε φιλάρεσκοι . . . ἀλλ' ὄχι ἡ σκεψίς εἶναι ἀνάριστος καί δέν πρέπει νά τὴν γράψω. Ὅχι, τὴν Ἠγησώ προσέρχεσθε νά τὴν βλέπητε ἵνα οὕτω ζῆτε διά τῆς φαντασίας τοῦλάχιστον εἰς τοὺς καλοὺς ἐκείνους χρόνους, καθ' οὓς ὑπῆρχον τεχνίται δυνάμενοι διά τῆς σμίλης τῶν τὸν ἄψυχον λίθον νά μεταβάλλωσιν εἰς ἐμψυχα εἰκονίσματα, δι' αὐτῶν δὲ γαλήνην καί ἠρεμίαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ θεατοῦ νά ἐμβάλλωσιν. Ἐν τῷ αὐτῷ Κεραμικῷ ἀνάκειται καί τὸ ἕτερον ἔργον, οὗ ἡ Εἰκ. Ἑστία παρέχει τοῖς ἀναγνώσταις τῆς ἐπιστικῆς καλῆν εἰκόνα. Αὐτὸς ὁ λίθος μᾶς διδάσκει περί τοῦ νεανίου, ὃν εἰκονίζει ἡ στήλη, πλείονα ἢ ὁ τῆς Ἠγησοῦς. Δεξιλέως υἱὸς τοῦ Λυσανίου Θεορίκιος, ἐγεννήθη ἐπὶ ἄρχοντος Τεισάνδρου (414 π. Χ.) καί ἀπέθανεν ἐπὶ ἄρχοντος Εὐδουλίδου (394) μετ' ἄλλων τσε-

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Οἱ 12 μῆνες : Φεβρουάριος, εἰκὼν ὑπὸ Στεφάνου Ξενοπόλου, ποίημα ὑπὸ Κωστῆ Παλαμά. Τὸ Ὀκταήμερον, ὑπὸ Γρ. Ξ. Σκέψεις ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ὑπὸ Στ. Δ. Σταματιάδου. Ἀνὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα : Ἡ Ἠγησώ, ὁ Δεξιλέως (μετ' εἰκόνων), ὑπὸ Δ. Φ. Λόγια τῆς πλώρης : Κακοσημαδία, διήγημα ὑπὸ Ἀνδρέα Καριαβίτσα. Σὲ μίαν Ἑβραία, συνέτο ὑπὸ Στ. Μαρξτόκη. Ὀνειρον καί ζωὴ, διήγημα Μαυρικίου Γιουκά, μετ' εἰκόνων, μετὰφρ. Ν. Ξπ. Ζητήματα καί Ἐρωτήσεις. — Ἡ Ἀλληλογραφία μας. — Χρονικά.

Εἰς τὸ προσεχές : Ἐν ἔργῳ (μετ' εἰκόνων) ὑπὸ Γ. Τυπάλδου Κοζάκη. — Ποίησις καί πεζότης, διήγημα τοῦ τσαγγουλιτοῦ Γεωργίου Φοιγγίλη. — Ὑπὸ τὴν γέφυραν, στρατιωτικὸν διήγημα ὑπὸ Ἡλ. Σταύρου. — Τὸ τραγί, ὁ σκύλος μου ποιήματα ὑπὸ Ἀλεξ. Πάλλη κτλ. κτλ.

Αἱ ἐπιστολαὶ καί ἐν γένει πᾶν τὸ ἀφορῶν τὴν « Εἰκονογραφημένην Ἑστίαν » : Πρὸς τὸν κύριον Γρ. Ξενοπούλου, διευθυντὴν τῆς « Εἰκονογραφημένης Ἑστίας » Ἀθῆνας.

σάρων συστρατιωτῶν του ἐν ταῖς περὶ Κόρινθον μάχαις. Μόλις εἶχε τελειώσει ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος καί ἡ ταπεινωθεῖσα πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἤρχισε καί αὐθις νάναλαυθάνῃ διά τῶν ἀνδρείων τῆς τέκνων τὴν πρῶην ἐν τῷ τότε κόσμῳ θέσιν τῆς. Καί δικαίως ἐνόσφ εἶχε τέκνα οἷος ὁ εἰκοσαετὴς Δεξιλέως τὴν πάτριον ἀρετὴν καί λησμονοῦντα ἠδύνατο νάναβάλῃ ὡς καί τῷ ὄντι ἀνέβαλεν. Οὐαί εἰς τὰ ἔθνη τὰ ἀπόλεμα, οὐαί εἰς τοὺς λαοὺς, εἰς οὓς ἐσβέσθη ὁ πρὸς τὴν πολεμικὴν δόξαν ἔρωσ καί οἱ ὁποῖοι ἐπὶ μακρὰν σειράν ἐτῶν δέν λαμβάνουν ἀφορμὴν νάνεγείρωσι μνημεῖα, οἷον τὸ τοῦ Δεξιλέω. Ὁ νεανίας εἰκονίζεται διαπερῶν τῷ δόρατι χαμαὶ ἠδὴ πεσόντα ἐγθρόν. Τὸ δόρυ πραγματικόν ὃν ἡ γάλκρινος ἐξέλιπεν· ἐπίσης γάλκρινος ἦν καί ὁ στέφρον τοῦ νεανίου τὴν κεφαλὴν στέφανος, καί ὅστις συνεκρατεῖτο ἐκεῖ τεχνικῶς καί πρὸς τοῦτο ἐχρησίμευσεν αἱ ὑπάρχουσαι ὀπαί. Τὰ ἡνία τοῦ ἵππου ἦσαν ἐπίσης ἴσως μετάλλινά ὡς καί τὸ ζῆφος. Ἐρῶρε δὲ ἀκόμη ὁ νεανίας, ὅ,τι συνήθως οἱ ἱππεῖς, μάλιστα ἐφόρουσαν τότε, βραχὺν χιτῶνα καί χλαμύδα, ἦτις ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κολποῦται ὅπισθεν τῶν νώτων του δίκην ἰστιοῦ πλοίου. Ὁ γλύψας αὐτὸν τεχνίτης ἦτο ἀντάξιος τοῦ ποιήσαντος τὸ τῆς Ἠγησοῦς μνημείου, εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ Φειδίου καί αὐτὸς παιδευθεὶς καί ἀνατραφεὶς μαρτυροῦσι τοῦτο σαφῶς ἡ φυσικὴ μὲν

ΚΑΚΟΣΗΜΑΔΙΑ

καί ἀβίαστος, ἀλλὰ συγχρόνως σταθερὰ καί ἀσφαλῆς στάσις τοῦ ἀναβάτου ἐπὶ τοῦ θυμοειδοῦς ἵππου τοῦ πρὸς τὰ πρόσω θελοντος νά βαδίσῃ, σταθερὰ δὲ τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ ἀναχαιτιζομένου καί ἡ ὑπὸ τὰς ὀπλάς του καταπατοῦντος ἠδὴ τὸν ἐγθρόν καί ἡ ρώμη τῆς τὸ δόρυ παλλούσης δεξιᾶς καί ἐν γένει ἡ τοῦ ὅλου νεανικοῦ σώματος διάπλασις ἀνταξία ὄντως τῆς τῶν ἱππέων τῆς ζωοφόρου τοῦ Παρθενῶνος· ἀλλὰ καί ὁ χαμαὶ πεσὼν ἐγθρός εἰκονίζεται ἀντάξιος τοῦ ἐρίππου ἀντιπάλου του· πεσὼν προσπαθεῖ νά ἐρεισθῇ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος καί νάνασηκωθῇ τῇ δεξιᾷ τὸ ζῆφος εἰσέτι κρατῶν· ὅτι παλαιῖς πρὸς βέβαιον θάνατον τὸ αἰσθάνεται καί τοῦτο μαρτυρεῖ σαφῶς αὐτὴ ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του· ἀλλὰ δέν ἀπελπίζει, προσπαθεῖ νάνεγερθῇ, νά παλαίσῃ ἀκόμη καί τῶν μυνῶν του ἡ διάπλασις τοῦ ἀριστεροῦ ἰδίχ ποδὸς ἐν τῇ προσπαθείᾳ του ταύτη

εἶναι τι ἀληθῶς ὠραῖον· ὁ ἄψυχος λίθος ἔλαβε καί ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ ὑπὸ τὴν σμίλην τοῦ ἐργασθέντος αὐτὸ ζῶν· οἴκαθεν δ' έννοεῖται ὅτι ζωηρότερον εἶτι καθίστα τὸ ἔργον ὁ χρωματισμὸς τὸ πάλαι· αὐτὴ ἡ κόρη τοῦ Δεξιλέω μόνον τῷ χρωματι ἐδηλοῦτο. Ἀξίζει λοιπὸν καί ὁ Δεξιλέως συγχνὰ νά τὸν ἐπισκέπησθε, ὡ εὐτυχεῖς κατοικοὶ τῶν Ἀθηνῶν καί νά τὸν θαυμάσητε. Οἱ ἀξιοματικοὶ μας μάλιστα, οὓς ἄδοξοι χρόνοι ἐμάραναν, συγχνὰ διερχόμενοι ἐκείθεν ἄς σταματῶσιν ἐπ' ὀλίγον πρὸ τοῦ Ἀθηναίου νεανίου καί ἄς ζῶσι καί αὐτοὶ διά τῆς φαντασίας τοῦλάχιστον εἰς καλλιτέρες τῶν σημερινῶν χρόνους. Δ. Φ.

Ἄλλὰ καί τις σπηλιάδες αὐτὲς ἄρχισεν νά τις αἰσθάνεται ἡ θάλασσα καί τὰ πανιά μας νά πέρνουν γεμάτα καί νά δυναμώνῃ τὸ δρόμο του τὸ πλεούμενο. Ὁ Μπαρμπατριμῆς ὁ ναύκληρος ποῦ ἀκούλουθουσε ἀπ' ὦρα τότε συλλογισμένος τὸ χτίσιμον τοῦ τέμπλου κ' ἐγύριζε ζερβόδεξα τὸ μάτι, ἄν σκυλί κυνηγάρικου ποῦ μυρίζεται στὸν ἀέρα τ' ἀχνάρια τοῦ κυνηγιοῦ, εἶπεν ἔξαφνα τοῦ καπετάνιου.

— Καπετὰν Κρεμύδα, θὰ μᾶς βγάλῃ ἀέρα ὁ Νότος· λέω νά πάρουμε κάτω λίγα πανιά.

Ἄλλ' ὁ καπετὰν Κρεμύδας, ἀφοριεμένος στὸ πουλί ποῦ δέν ἔπαυε κλωθογυρίζοντας τὴ γολέτα, λὲς κ' ἤθελε νά τὴν σύρῃ στὸν ὄλεθρο, εἶπεν ἀδιάφορος.

— Μπα· καλοκαιρινὸς εἶνε· ἄς το κ' ἄς πάει . . .

Ὁ καπετάνιος ἦταν ἀγαθὸς ἄνθρωπος· παιδί μονάχο. Μακρὰ ὅμως νά μὴ τὸν θυμώσῃ τὸν θυμώσῃς ; φεύγα ἀπὸ κοντά του· ἴδιος βορίζεις στὴς πρώτες του ἡμέρες γίνεται· τρέχα νά ἐμπῆς στὸ λιμνοστάσι γιατί φίδι ποῦ σ' ἔφαγε ! Τώρα ἐθύμωσε μὲ τὸ πουλί καί ἄλλο δέν ἔβλεπε μπροστά του. Ἐβάλλθηκε ἡ νά τὸ σκοτώσῃ ἢ νά μὴ φύγῃ ἀποκεῖ.

— Ἄν δὲ σοῦ πιῶ τὸ αἷμα, νά μὴ με εἰποῦν καπετὰν Κρεμύδα, εἶπε σκάζοντας χάρμω τὸν κόκκινον σκούρο του με μανία.

Ἄλλαξε ἀμέσως τὸ καψοῦλι τῆς τσαγκρας, ἔφτιασε τὴν ἀβιζώτη καί δίνοντας τὸ τιμόνι στὸν ναύκληρο.

— Κυβέρνα καλὰ, Μπαρμπατριμῆ εἶπε· ἴσ' ἀπάνω στ' ἄτιμο· τήρα καλὰ νά μὴν τὸ χάσῃς ἀπὸ τὰ μάτια σου.

— Λέω, καπετάνιε, νά μαϊνάρουμε λίγα πανιά· θὰ μᾶς βγάλῃ ἀέρα ὁ Νότος· ἐξανάειτε με σιγανὴ φωνὴ ὁ Μπαρμπατριμῆς ὁ ναύκληρος.

— Μωρὲ δὸς του νά πέρνῃ, γεροξεκουτιάρη ! ἐφώναξε θυμωμένος ὁ καπετὰν Κρεμύδας. Κυβέρνα καλὰ κ' ἀπάνω του σοῦ λέω ! . . .

Ὁ Μπαρμπατριμῆς μουμουρίζοντας ἄν σκύλος ποῦ θέλει καί δέν θέλει ν' ἀλυχτήσῃ, ἕκατος στὸ τιμόνι κ' ἐπῆρε στὰ χέρια του τὸ δοιάκι, σκαλιστὸ ὄλο ἀπὸ λέπια καί στήν ἄκρη μ' ἕνα κεφάλι ἀνύπαρκτου φιδιοῦ. Ὡς τόσον ὁ ἀέρας ὄλο κ' ἐδυνάμωνε. Οἱ σπηλιάδες ἤρχοντο συγχνῶτες καί τὰ πανιά ἕνα με τ' ἄλλο ἄρχισαν νά γεμίζουν, νά γουδῶνουν ἄν γιγάντιες ἀχιβάδες, τὰ ξάρτια καί οἱ μακράδες νά τριζοβολοῦν, τὰ σχοινιά νά καμαρώνουν, ὁ Μπαρμπατριμῆς νά δίνῃ τὰ προστάγματα τετραπανωτά, οἱ ναῦτες νά τρέχουν ἀπὸ σκότα σὲ σκότα, ἡ γολέτα νά πηδᾷ στὰ κύματα ἄν γοργάλογο στὸν ἀ-

1 Ἴδε σελ. 58.

πλωτό κάμπο και η πλώρη της να σκορπάει ρίζι το νερό. Άλλα και καπετάνιος και ναύτες και ναύκληρος τότε δεν είχαμε το νού μας στη γολέτα ούτε στον καιρό, παρά στην κουκουβάγια που δεν έπαυε να κλωθογυρίζει άπάνωθέ μας, πετώντας πάντα ξεροβόδεξα. Αυτό δα το επίμονο στά ξεροβόδεξα πέταγμα της ήταν που μ'εξεδαιμόνιζεν όλους.

Στην άρχή εβλέπαμε παράξενη την επιμονή αυτή του καπετάνιου να τὰ βάλει μ' ένα πουλί. Έκτός του Μπαρμπάτρη, που ήταν γεροντώτερος εκεί μέσα κ' είχε τις παλιές ιδέες, εμείς οι άλλοι είμαστε διόλου. Άλλα σιγά σιγά ένας με τον άλλον, χωρίς κ' εμείς να τὸ καταλάβουμε ξεγαστήκαμε ν' ακολουθούμε τὸ πέταγμα του πουλιού. Πείσμα και πρόληψις ἐπάλευαν τότε μέσα μας και μ'εξεδαιμόνιζαν. Ἡθέλαμε ὅλοι να πιτύχει ὁ καπετάνιος τὸ σκοπό του· ἐκαρδιοχτυπούσαμε μήπως πετάξει μακριὰ τὸ πουλί και γλυτώσει στὸν θαμπὸν αἰθέρα. Ναι· ἢ σ' ἐκείνο ἢ σ' ἐμᾶς ἔπρεπε νὰ ξεσπάσει ἡ κακοσημαδιά. Ἄν τὸ σκότωσε ἐσώνωμαστ' εμείς και τὸ καράβι και τὰ σπίατα μας. Τὰ σπίατα μας κ' οἱ συγγενεῖς και οἱ φίλοι μας. Γιατί ποιὸς τὸ ξέρει ἂν μόνον γιὰ τὸν καπετάνιο ἦταν ἡ κουκουβάγια και ὄχι γιὰ κανένα ἄλλον ἀπὸ ἐμᾶς. Ἀληθινὰ αὐτὸς ἦταν ὁ νοικοκύρης ἐκεῖ μέσα· αὐτὸς ὤριζε, αὐτὸς στὸ σπῆτι τοῦ ἄρρωστο· ὅμως ἡμποροῦσε νὰ ἦταν και γιὰμᾶς. Ποιὸς ἦταν βέβαιος; . . . Ἡ λαχτάρα λοιπὸν ἐκυριεῖεν ὅλους και τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνα ἐκείνου ἔσφιγγεν ὄλων τις ψυχές. Ὁ καπετάνιος, νομίζεις, ἐμετάδωσε σ' ἐμᾶς τὴ μανία του και εἰμπορῶ νὰ εἰπῶ πὼς ἂν μᾶς ἔβλεπε κανεὶς ἐκείνη τὴν ὥρα, θὰ πίστευε πὼς ἐράγαμε ὅλοι τρελλομανιτάρα και κανεὶς δὲν εἶχε τὰ λογικά του.

— Νὰ το, βάρ' του! . . . ἐφώναζε ἕνας με τὸν ἄλλον, κινώντας χέρια και πόδια στὸν καπετάνιο. Κ' ἐκείνος με τὴν τσάγκρα στὸ χέρι, με τὰ μαλλιά του ὀρθὰ, τὰ μουστάκια ἄγρια, τὸ πρόσωπο ἀναμμένο, ἔτρεχεν ἀπὸ πρύμη σὲ πλώρη και ἀπὸ πλώρη σὲ πρύμη βιαστικός, ἄγρυπνος, κυττάζοντας περίγυρα με γουρλωμένα μάτια, λές κ' ἤρχοντο νὰ πατήσουν κουρσάροι τὸ πλεούμενο κ' ἤθελε νὰ τὸ προφυλάξει.

Ἀλλὰ τὸ πουλί ἤξερε πολλὰ τερτίπια. Μωρὲ νὰ μᾶς κἀνὴ παιγνίδια σὰν νοητάκι! Δὲν ἔπετοῦσε πολὺ μακριὰ ὥστε νὰ τὸ χάνουν τὰ μάτια μας· ἀλλ' οὔτε και κοντὰ ὥστε νὰ τὸ ρτάνῃ ἡ τσάγκρα. Ἐξαφνα ἐρανερονόταν δεξιὰ μας και με πρῶμο τὸν καιρὸ ἡ γολέτα ἐγυρόταν βόλι ἀπάνω του· ἐκείνο ἔπετοῦσε κατὰμπροστα στὴν πλώρη, κρατώντας πάντα τὴν ἴδια ἀπόσταση, παρόμοιο με κκοῦ πνεῦμα που ἔσερνε νομίζεις με ἀόρατα βρόγια ἀπὸ πίσω τὸ πλεούμενο. Ἐρτανε ἔτσι κάτω στὴ Μῆλο εἶτε ἀπάνω ἀπὸ τὰ Γερακούνια, εἶτε κατὰ τὴν Ἐρημόμηλο. Τότε γιὰ νὰ προφυλαχθῆ ἀπὸ τις

δόλιες ξέρες ἐπόδιζε ἡ γολέτα· ἀλλ' ἐνῶ λυσασμένοι ἐβλαστημούσαμε που τὸ χάνναμε, ἐκείνο ἐφαινόταν ἐξαφνα πίσω στὸ πῆλι, νὰ στυλώνῃ τὰ κρασάτα μάτια του κατὰ τὸν καπετάνιο, με μανία που ἔλεγες τότε θὰ χυθῆ νὰ τὸν πεσοκόψῃ. Και μόλις ἐκείνος ἐξάμωσε τὴν τσάγκρα, ἔσφιγγε τὴ στριγγιὰ φωνή του σὰν βρυσιὰ και περιγέλασμα κ' ἔπετοῦσε κλωθογυρίζοντας ἐδῶ και ἐκεῖ, μ' ἕνα πέταγμα τρεμουλιαστὸ και βαρὺ και ἄταχτο σὰν μεθυσμένο. Κ' ἐμεῖς πιὸ μεθυσμένοι ἀπὸ ἐκείνο ἐτρέχαμε κατὰπάνω του, με τὰ πανιά γεμάτα, τὴ γολέτα νὰ πηδᾷ στ' ἄφρισμένα κύματα σὰν γοργάλογο στὸν πλατὺ κάμπο· ὁ καπετάνιος με τὴν τσάγκρα στὸ χέρι ἀφαισιμένους ἀπὸ τὴν ἀγωνία και τὸ θυμὸ κ' ἐμεῖς ὅλοι με τὰ μαλλιά ἄνω κάτω, τὰ μάτια γουρλωμένα, τὰ πρόσωπα κατακόκινα, γεροντομῶντας και παραμιλώντας, που ἂν μᾶς ἔβλεπε κανεὶς, βέβαια θὰ πίστευε πὼς ἐράγαμε ὅλοι τρελλομανιτάρα και κανεὶς δὲν ἦταν στὰ λογικά του! . . .

Τότε τὸ φεγγάρι ἐφῆλωσεν ὀλοστρόγγυλο ἀπὸ τὸ βουνὸ τῆς Νάξου και τὸ ζωντανὸ και ὀλόπουρο φῶς τοῦ ἡλίου, διαδέχθηκεν ἕνα φῶς ἡμερο και γλυκό, που ἔδειχνε τὴν πλάσι ὅλη κοιμισμένη σὲ ὄνειρο. Τὰ μακριὰ νησιά και περιγύλια σκοτεινιασμένα ἐνόμιζες πὼς ἐπλεκαν, ὄγκοι πελώριοι, στὸν θαμπὸν αἰθέρα κ' ἔδιναν νὰ μαντεύεις παρά νὰ ξεχωρίζεις τὰ σχήματά τους. Τὰ κοντινὰ ἡ Κίμωλος και ἡ Πόλυθος, ἡ Μῆλος και ἡ Ἐρημόμηλος και τὰ Γερακούνια ἐξεχώριζαν καθαρά, τυλιγμένα σὲ ἀσπρογάλαζή ὁμίχλη, με τις σχισμάδες και τις σπηλιές τους σκοτεινόμαυρες, τ' ἀκρωτήρια και τις ραχούλες φωτεινότερες, με τις πλαγιές τους ἡμερες, στρωτές, δίχως λάκκους και ἀγριαγκάθια, τις ρεμματιές τους και τ' ἀρογυάλια δίχως λιθάκια και χάλαρα. Ὅλα μέσα σ' ἐκείνο τὸ μαγικὸ φῶς λουσμένα, εἶχαν μίαν πλάνη ἔκφρασι που ἔλεγες πὼς ἦσαν τὰ νησιά τῶν Μακκάρων. Τὸ πουλί μᾶς εἶχε ρίξει κάτω ἀπὸ τὴν Ἐρημόμηλο κ' ἐβλέπαμε ἀντίκρου φῶτα στὸ Κάστρο τῆς Μῆλου και ἄλλα κάτω στὰ Κρητικά, νὰ παιγνιδίζουν ὄλα στὰ νερά σὰν ἄστρον ἀντανακλάσεις και δύο φωτιές μεγάλες στὴν Ἐρημόμηλο, νὰ γύνωνται ποταμοὶ πύρινοι και νὰ ορθάνουν ζωπρὲς στὸ καράβι πᾶλεγεσ τότε θ' ἀνάψῃ κ' ἐκείνο· ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἀντίθετο πλευρὸ Δούναβις κατέβαινε τοῦ φεγγαριού ἡ λαμπάδα κ' ἐγλείφε με γλώσσες ἀργυρὲς ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τὸ καταμαλειμμένο σκαφίδι, ἔσπερτε μέσα στὸ κατὰστρωμα, στίς σκουριασμένες ἀλυσίδες και τοὺς ξανθοὺς μουσαμάδες, στοὺς μπκαμαδες και τοὺς μούρρους και τὰ μονοβέλια, στίς γούμενες και τις ἀλτσάνες και τοὺς σκαρμῶνες ἀνέβαινε στ' ἀγέρωχα κατάρτια, τὰ βαρυφοτωμένα ἀπὸ σίδερα και σχοινιά και ζῦλα, ἔσπερτε στὰ γουβωτὰ πανιά, ἔσπερτοσεν ἀνάμεσα στίς σταύρωσεσ, ἄλλα ἐφώτιζε και ἄλλα ἱσκιωνε, που ἔλεγες τὸ πλεού-

μενο, μάρμαρο σκαλιστὸ ἀνάμεσα στὴ θάλασσα φυτρωμένο.

Ὁ ἀέρας ὅμως ὄλο κ' ἐδυνάμωνε· ἄκουες κ' ἐσφύριζε μέσα στὰ σχοινιά και τοὺς μακαράδες κ' ἐβγαζε χιλίων λογίων ἤχους, ἀπὸ τὸ ἄγριο οὐρλιασμα κοπαδιοῦ τσακαλιῶν και λύκων ἕως τὸ γλυκοφωνότερο τραγοῦδι και τὸ πεταχτὸ σφύριγμα φλογέρας. Ὁ Μπαρμπάτρησ ὁ ναύκληρος πάντα ἀνήσυχος, σὰν σκύλος καραβίσιοσ που ἄρτιαζεται τις στερεὲς ὄσο κι ἂν εἶνε μακριὰ και ὄλο ἀλυχτὰ, συλλογισμένος αὐτιαζόταν τότε τὸν θόρυβο τοῦ ἀνέμου και τὴ στιγμὴ που ὁ καπετάνιος τὸν πλησίαζε τοῦ ξανάειπε ἀνήσυχος:

— Καπετάν Κρεμύδα ὁ Νότος δυναμώνει· νὰ μαϊνάρουμε, λέω, λίγα πανια γιὰτί θὰ μᾶς τὸ ρᾶν.

— Κάμε ὅ,τι θέσ' εἶπεν ὁ καπετάνιος μ' ἔκφραση ἀηδίας.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΣΕ ΜΙΑΝ ΕΒΡΑΙΑ

Μὴ κλαίς, φτωχὴ, μὴ γέρονες τὸ κεφάλι.
Ἄν στὴ ζωὴ σου ἀμάρτησεσ φοικτὰ,
Ἄν ἄνοιξεσ 'ς τὸ κρίμα τὴν ἀγκάλη,
Ἄν ἄνοιξεσ τὰ χεῖλη 'ς τὰ φίλια.

Κάποιος γιὰ σὲ μιὰ μέρα θὰ προβάλλῃ
Τὴ ψυχὴ σου νὰ δώσῃ σπλαχνικά,
Στ' ἀστέρια νὰ σ' ὑψώσῃ, νὰ σοῦ βάλῃ
Ὀλόχρυσον κορῶνα 'ς τὰ μαλλιά.

Ἐσὺ, ἐκλεκτὴ φυλὴ τῆς ἀμαρτίας,
Ποῦ 'ς τὸ Χριστὸ μας ἔδωσεσ ζωὴ,
Θεὸ νὰ ἰδῆς νὰ προβάλλῃ νέος Μεσσίας.

Μὰ ἐμεῖς δειλοί, 'ς τὸ κρίμα βυθισμένοι
Σὲ κάθε βῆμα που βροντᾶει 'ς τὴ γῆ,
Θαροῦμε πὼς ὁ Νέφωνας προβαίνει.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΟΚΗΣ

ΟΝΕΙΡΟΝ ΚΑΙ ΖΩΗ'

Διήγημα Μανρικίου Γιοκάι.—Μετάφρ. Ν. Ἐπ.

Αἱ ὠραῖαι μου ἀναγνώστρια δὲν πρέπει νὰ καταβιάσων τοὺς ὀφθαλμοὺς και νὰ κοκκινίσουν, ἐπειδὴ θὰ ὁμιλήσω περὶ φιλημάτων.

Καρδιά ἐλικρινὴς και ἐντιμος ἐζητεῖ τότε τὸ φίλημα και ἡ παρθένος τὸ παρεχόμεν.

Ἀλλὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ φίλημα δὲν εἶχε ἀκόμη διατυμηθῆ και εἶχε ὄλη του τὴν ἀξίαν, ἐν ᾧ σήμερον που ἡ τιμὴ του ἀναβαίνει ὀλοσέν, ἡ ἀξία του ἐλαττοῦται ἡμέρα τῆ ἡμέρα.

Και οἱ παλαιοὶ μας χοροὶ! Ὁ ἀδύνατό τις νὰ τοὺς ὀνομάσῃ μᾶλλον ἀσκήσεις ἐν συνοδίᾳ μουσικῆς. Οἱ περιφρημοὶ χοροὶ, οἱ ὁποῖοι

1 Ἰδε σελ. 60.

ἀποτελοῦν σήμερον τὴν δόξαν τῆς οὐγγρικῆς μουσικῆς, οἱ χοροὶ ἐκείνοι οἱ τόσο ἐπικίνδυνοι, κατὰ τοὺς ὁποίους οἱ εὐρισκόμενοι πλησίον τῶν χορευτῶν κινδυνεύουν νὰ βγάλουν τὰ μάτια ἢ νὰ σπάσουν τὰ δόντια των, δὲν ἦσαν τότε γνωστοί. Ἀκόμη τότε δὲν εἶχε ἐπινοηθῆ ὁ λαμπρὸς Τζαοδάς, ὁ ὁποῖος σήμερον ἀναγκάζει τοὺς Οὐγγρους νὰ κάμπωνται ὡς ἐάν ἤθελον νὰ σιλήσουν τὰς πτέρνας των και νὰ ριπτάζουν τὰς χεῖρας, ὡς ἐάν ἤθελον νὰ συλλάβουν τὴν σοφίαν εἰς τὸν ἀέρα. . . ὄχι, δὲν εἶχε ἐπινοηθῆ ἀκόμη τὸν χορὸν αὐτόν. Οἱ νέοι ἀπέτελεσαν ἡμικύκλιον και τὴν χεῖρα στηρίζοντες ἀρειμανίως ἐπὶ τῆς ὀσφύος, ἤρχισαν νὰ χορεύουν τὸν παλαιὸν Τοβόρσον, κτυπώντας τὸν χρόνον με τοὺς πτερνηστήρας των.

Ἄ, πόσον δίκαιον εἶχε τότε νὰ λέγουν παροιμιωδῶς: «Μόνος ὁ οὐγγρικὸς χορὸς εἰμπορεῖ νὰ συγκριθῆ πρὸς τὸν χορὸν τοῦ Δαυίδ!»

Και ἀφ' οὐ ἐτελείωσεν ὁ Τοβόρσος, οἱ νέοι ἀπέθεσαν τὰ ξίφη και ἤρχισαν τὸν χορὸν τῶν λαμπάδων. Δύο ἐξ αὐτῶν ἔλαβον λαμπάδας, τοποθετημένας ἐπὶ μικρῶν ἀργυρῶν δίσκων, διὰ νὰ μὴ κηλιδόνουν τὰ σταλάγματα τοῦ κηροῦ τὰς πλουσίας αὐτῶν ἐνδύμασις, και χειροκρατούμενοι διέσχισαν ὀρχοῦμενοι τὴν μακρὰν αἴθουσαν.

Φθάσαντες πρὸ τῶν νεανίδων και τῶν κυριῶν, ἐξέλεξαν καθεὶς ἀπὸ μίαν χορεύτριαν ἐκ τῆς ἀνωδέσμης ἐκείνης τῶν ὠραίων γυναικῶν. Με τὰς χορευτριάς των ἔκαμαν τότε τὸν γῦρον τῆς αἰθούσης. Κατόπιν, χειρετίσαντες ἰδαριαίως, μετεβίβασαν τὰς λαμπάδας εἰς τὰς χορευτριάς, αἱ ὁποῖαι ἐξέλεξαν και αὐταὶ ἀπὸ ἕνα χορευτῆν, ἐκ τοῦ λαμπροῦ ὀμίλου τῶν νέων και περιήλθον ἐν χορῶ τὴν αἴθουσαν. Και ὁ χορὸς ἐξηκολούθησεν οὕτω, ἕως οὐ ἐχόρευσαν ὄλοι οἱ ἄνδρες και ὄλαι αἱ γυναῖκες.

Κατόπι παρετάθησαν εἰς διπλοῦν στοιχόν, κατὰ ζεύγη. Τὸ πρῶτον ζεύγος ἔκαμε τὸν γῦρον τῶν δύο στηλῶν και ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θέσιν του· τότε ὁ χορευτῆς ἀρῆκε τὴν χεῖρα τῆς χορευτριάς του και τῆ ἐφώναξε: «Τρέχα και σ' ἐπιασα, ποντικᾶκι μου!» Ὁ «χορὸς τῶν ποντικῶν» ἤρχισεν.

Ἡ νεῆνι ἀπὸ ἐδῶ, και ὁ νέος ἀπὸ ἐκεῖ, ἐκινηγοῦντο διὰ μέσου τῶν στηλῶν μ' ἐλιγμούς ὄφρων. Ὁ νέος ἔπρεπε νὰ συλλάβῃ τὴν χεῖρα τῆς νεάνιδος. Ἄν ἡ χορευτρία ἦτο εὐκίνητος, ἐδύνατο νὰ καταπονήσῃ ἐπὶ μακρὸν τὸν διώκτην της, διότι δὲν τῷ ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ συλλάβῃ τὴν χεῖρα διὰ τῆς βίας και ἦτο εὐκόλον εἰς τὴν νεάνίδα νὰ διαρῦγῃ και συλληφθῆσῃ, χωρὶς νὰ δώσῃ τὴν χεῖρά της.

Και ὅταν ἐπὶ τέλους κατώρθονέ τις νὰ δράξῃ τὴν μικρὰν χεῖρα, ἐν φίλημα ἦτο ἡ ἀνταμοιβὴ ὄλου ἐκείνου τοῦ κόπου.

Ἡ Ἰλόνκα ἤνοιξε τὸν χορὸν μετὰ τοῦ νεαροῦ Παύλου Βέλδη. Ἦτο τόσο ὠραία και τόσο χαρίεσσα, ὥστε οἱ προσκεκλημένοι δὲν ἀπέκλινον νὰ τὴν θαυμάζουν.

Ὁ γαμβρὸς ἀπήστραπτεν ἐξ εὐδαιμονίας. Ἦλθε και ἡ σειρά τοῦ Βαρκζαὶ νὰ χορεύσῃ. Εἶδε περὶ αὐτόν, ἠρέυνησε μετὰ τῶν χορευτριάων και, χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ πὼς και διατί, εὗρεν ἐκείνην τὴν ὁποῖαν ἐπεθύμει, ἐβῆ και εὐθείαν πρὸς αὐτὴν και τὴν ὠδήγησεν ἐν τῷ μέσω τῆς αἰθούσης.

Ἦτο ἡ Ἐρτσα, ἡ ὠγρὰ και τρέμουσα ἐκείνη κόρη, ἡ τόσο ἀνήσυχος. Ὅταν ὁ Βαρκζαὶ τῆ ἀπήθυσεν τὸν λόγον, ἐφρικίασε, πτοηθεῖσα. Ὅλοι ἠπόρησαν διὰ τὴν ὠχρότητα της. Ἡ Ἐρτσα ἐρημίζετο ὡς ἡ πλέον κομψή, ἡ πλέον εὐκίνητος και ζωηρὰ χορευτρία. Νέοι και γέροντες ἐθαύμαζον τὴν χάριν της και τὴν εὐκίνησιάν της.

Θεὸ μου! πὼς λοιπὸν ἐγείνε τόσο ἀδελξία ἡ ταλαίπωρος κόρη, πὼς ἐτρέκλιζε, πὼς ἐλησμόνει τὰ βήματα, πὼς ἔχανε τὴν θέσιν της, πὼς τὰ ἔκαμνεν ὄλα ἀνάποδα και πὼς ἀρῆθη νὰ συλληφθῆ εἰς τὴν πρῶτην συνάντησιν!

«Σ' ἐπιασα!» ἀνεφώνησεν ὁ νέος, θλίβων τὴν Ἐρτσαν ἐπὶ τοῦ στήθους του. Ἄλλ' ὅταν ἠθέλησε νὰ τῆς πάρῃ τὸ φίλι, ὡς ἀμοιβὴν τοῦ κόπου του, ἡ νεῆνι, ὡς συνερχομένη τότε μόλις, ἐξέτεινε τοὺς βραχίονας πρὸς τὸν Βαρκζαὶ, ὀπισθοχωρήσαντι διὰ νὰ ξεφύγῃ· και τσαυτῆν ἀγωνίαν ἐξέπραζον οἱ ὀφθαλμοὶ της, ὥστε ὁ νέος ἀπέθηκε μόνον ἐν δειλὸν φίλημα ἐπὶ τῆς χρυσῆς κόμης τῆς γυναικαδέλφης του.

Οὐδὲν ἐνόησαν οἱ προσκεκλημένοι ἐκ τοῦ παραδόξου τούτου τρόπου. Νέον ζεῦγος ἤρχισε νὰ χορεύῃ. Ὁ γαμβρὸς ἐπέστρεψε πλησίον τῆς Ἰλόνκας και οὐδεὶς παρετήρησε τὴν φυγὴν τῆς Ἐρτσας.

Μετὰ μίαν ὠραν ἡ Ἰλόνκα παρετήρησε τὴν ἀπουσίαν τῆς ἀδελφῆς της και ἤρχισε νὰ τὴν ζητῆ. Διέσχισεν εἰς μάτην ὄλας τὰς αἰθούσας. Ἐπὶ τέλους ἡ τροφός της τῆ εἶπεν ὅτι ἡ Ἐρτσα εἶχε λιποθυμήσει και ὅτι τότε ἀνεπαύετο.

«Τί νάχη ἀρά γε;» εἶλεγε καθ' ἑαυτὴν ἡ Ἰλόνκα, και ἠκολούθησε τὴν γραίαν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἀδελφῆς της.

Μόνῃ τῆ νέμῃ εἶχε τὴν ἀδειαν νὰποσυρθῆ ὁ γαμβρὸς ὄφειλε νὰ μείνῃ πλησίον τῶν προσκεκλημένων μέχρι τῆς πρωίας. Ἡ νέμῃ ἐδύνατο νὰποσυρθῆ τὸ μεσονύκτιον διὰ νὰναπαυθῆ και νὰ ὀνειροπολήσῃ διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν παρθενικὴν ζωὴν, τὴν ὁποῖαν θὰ ἄρῃε διὰ παντός.

Ἡ Ἰλόνκα ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ δωματίου, ὅπου αἱ παρθενικαὶ κλίναι τῶν δύο ἀδελφῶν εὐρίσκοντο ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης.

Ἡ Ἐρτσα ἐκοιμήτο, ἀλλὰ με ὕπνον πολὺ τεταραμμένον. Οἱ ὠραῖοι της βραχίονες ὑπεβάσταζον τὴν κεφαλὴν της. Τὸ στήθος ἀνυψούτο βραεῶς, τὸ ἡμίανονικον στόμα ἄρῃε νὰ ἐξέργωνται λέξεις ὀνειρώδεις, ἀκατάληπτοι. Ἰπέφραεν, ἤθελε νὰ ὀμιλήσῃ, νὰ κἀμῃ ἐν κίνημα, ἀλλὰ δὲν το κατώρθων. Ἐπὶ τέλους ἐστρεψε τὴν κε-

φαλὴν, ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς και ἀνεῴθη εἰς δάκρυα.

Ἡ Ἰλόνκα ἐκλινεν ἐπὶ τῆς ἀδελφῆς της και τὴν ἠρώτησε συγκεκινημένη:

«Τί ἔχεις, ἀδελφουλά μου;

— Ἄρησέ με, σὲ παρακαλῶ» ἐψιθύρισεν ἡ νεῆνις και κοιμηθεῖσα ἐκ νέου ἐψιθύρισε μετὰ στεναγμοῦ:

«Ἄρησέ με τοῦλάχιστον νὰ τὸν ὀνειρευθῶ».

Τὸ ὄνειρόν της ἐξηκολούθησεν, ἀλλὰ τότε ἡ νεῆνις ἐμεῖδία. Ἡ ὄψις της ἐραιδρύνθη και ἔτεινε τοὺς βραχίονας πρὸς ἐκείνον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐμεῖδία. . .

Μία σκέψις διεπέρασε τὸ πνεῦμα τῆς Ἰλόνκας. Φῶς ἐγενεῖτο ἐν αὐτῇ και ἡ λάμψις του τὴν ἀπεθάμβωνεν. Ἐμεινεν ἐπὶ πολὺ πλησίον τῆς κοιμωμένης ἀδελφῆς της, κατόπι βραδέως ἀπέβαλε τὴν νυμφικὴν της ἐσθῆτα και τὴν ἔθεσεν ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς Ἐρτσας.

Τὸ ὠχρὸν φῶς τῆς σελήνης εἰσῆρχετο εἰς τὸν θάλαμον. Ἡ Ἰλόνκα ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον, τὸ ἤνοιξε και ἐκύτταξεν ἐμπρὸς της, μακρὰν, ἐκεῖ κάτω, πρὸς τὰς ἀργυροχρόους κορυφὰς τῶν γιονοσισιπῶν ὄρειων. Ἡ ἑσπέρη ἐρῆνεν. Ἀκόμη μίαν εὐθυμὸς κραυγὴ, εἰς ἤχος σάλπιγγος, και ἐγένετο σιγῆ. Μόνος ὁ ποταμὸς Ζάμος, ὁ ῥεῶν ἡσύχως ὑπὸ τὸ παράθυρον, ἐδαυκάλε: διὰ τοῦ ψιθύρου του τὴν νεάνίδα.

Τὸ νερόν ἐξεψυχοῦσε παρά τοὺς πόδας τῶν τειχῶν τοῦ πύργου και ὁ ποταμὸς ἔρρεε τόσο ἡσύχως, ὥστε ὁ ψιθυρισμὸς του ἐφαίνετο ὡς ἄσμα τῆς φύσεως. Ἡ σελήνη μυριαπλῆ ἀντενακλᾶτο εἰς τὸ ὕδωρ και ἡ αὔρα ἐθώπευε παιγνιώδης τὴν κόμην τῆς νεάνιδος.

Δυστυχῆς Ἰλόνκα! Πόσον ὁ κόσμος τῆ ἐφαίνετο τότε κενὸς και πόσον θλίβιν ἔβλεπεν εἰς τὸ μέλλον! Νὰ εἶνε σύζυγος ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον ἡ Ἐρτσα ἠγάπα, ἀνταγαπωμένη ὑπ' αὐτοῦ! Νὰ βλέπῃ τὴν ἀνθηρὰν παιδίσκην ὠχρῶσαν, ὀνεινυμένην, ἀνευ ἐλπίδος πλέον εὐτυχίας. . . νὰ τῆ κλέπῃ τὴν εὐτυχίαν αὐτῆν, χωρὶς κἀν αὐτὴ νὰ εἶνε εὐτυχῆ!

Και, εἰς τὸ ἀπάτατον βάθος τῆς καρδιάς της, ἡ Ἰλόνκα ἀνακαλύπτει ὅτι τὸν Βαρκζαὶ αὐτόν, τὸν ὁποῖον ἐκλεψε τῆς Ἐρτσας, δὲν τὸν ἀγαπᾷ, ὅτι οὐδέποτε τὸν ἠγάπησε. . . Βλέπει τὴν ἀδελφὴν της, ἡ ὁποῖα ἐξακολουθεῖ νὰ κοιμᾶται. Ἡ Ἐρτσα συνεχίζει τὸ ὄνειρόν της, πλήρης ἐρωτος ἦδη και χάρος, ἐν ᾧ λόγιο γλυκεῖς και θωπευτικοὶ ἐξέρχονται ἐκ τῶν χειλέων της.

Και κάτω ὁ Ζάμος ψιθυρίζει γλυκά, πολὺ γλυκά, και ὁ ψιθυρισμὸς του λέγει ἐν τῇ νυκτί:

«Ἐλα. . . ἔλα. . .!»

Ἀπὸ μακρὰν, πολὺ μακρὰν, ὁ ἤχος αὐλοῦ πλήττει τὸ οὖς τῆς Ἰλόνκας και κάθε του φθόγγος εἰσδύει εἰς τὴν καρδίαν της βαθύτατα.

Συνέγει τὴν ἀναπνοὴν της διὰ νὰκούσῃ καλλίτερα, νὰκούσῃ τὴν γλυκειάν μουσι-

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ Α'

(Ίδε προηγούμενον φύλλον)

55. — Από πού είνε αυτοί οι στίχοι :

Ως δύσκολον τὸ γῆρας ἀνθρώποις ἐφυ,
Ἐν τ' ὄμμασι σκυθρῶπόν.

56. — Σ. . . . Τ. . . . Σ

Νὰ συμπληρωθῶν αἱ στιγμαὶ δις, ὥστε νάποτε-
λεσθῶν δύο γινωμικά.

57. — Ποία ἐφημερίς ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν
Βυρώπῃ, πῶς καὶ πότε ;

58. — Τί πρῆγμα εἶνε Α ;

59. — Τί εἶπεν ὁ Σκηπίων, βλέπων τὴν
Καρχηδῶνα καιομένην ;

60. — Πότε λείπει ὁ Μάρτης ἀπὸ τῆ Σα-
ρακοστή ;

Τέλος τοῦ Α' Διαγωνισμοῦ.

Σημείωσις. — Μέχρι τῆς 15 Μαρτίου δεχό-
μεθα τὰς λύσεις τοῦ Α' διαγωνισμοῦ. Τάποτε-
λέσματα θὰ δημοσιευθῶν εἰς τὸ τελευταῖον
φυλλάδιον τοῦ Μαρτίου. Τοὺς ἔθους ζητήσατέ
τους εἰς τὸ α' φυλλάδιον τῆς «Εἰκονογραφημένης
Ἑστίας».

Παρακαλοῦνται θερμῶς οἱ κ. κ. ἀν-
ταποκριταὶ τῆς «Εἰκονογραφημένης
Ἑστίας» ὅσοι ἔχουν περισσευμένα ἀν-
τίτυπα τοῦ α' φύλλου, νὰ μᾶς τὰ ἐπι-
στρέψουν τὸ ταχύτερον, διότι ἔχομεν
ἀπόλυτον αὐτῶν ἀνάγκην.

Φοίβη, Ἐν τὰ ὕθ α. Δὲν πιστεύομεν νὰ συγ-
καταριθμηθῆτε καὶ εἰς μεταξὺ τῶν φωνασκῶν,
ἂν σας εἴπομεν ὅτι τὸ διήγημά σας θὰ ἴδῃται νὰ
γίνῃ κἀλλιστα λιμπερὲς το μελοδράματος. Δὲν θα-
καμάζετε; — Ἀνωμόν, Παροικίαν. Δυστυχῶς
τὸ χειρόγραφον ἔληφθῆ ἀργά. Θὰ το φυλάξομεν δια-
τὰς Ἀπόκρισι τοῦ ἰσοπέδου ἔτους, ἂν ἐν τῷ μεταξὺ
δὲν θὰ το δοῦστε ἄλλοθ. — κ. Χρ. Β. Ἐν τὰ ὕθ α.
Πολὺ κατώτερον τοῦ δημοσιευθέντος, ἀσυγκρίτως. —
κ. Ἀντ. Γ. Ἐν τὰ ὕθ α. Δὲν κάμετε μίαν διακο-
πὴν; Πολὺ θὰ σας ὠφελῆσῃ. Αὐτὴ ἡ καθημερινὴ
παραγωγή δὲν εἶνε στοιχεῖον πολὺ ἐπιβλαβερῆς. —
κ. Θ. Ψ. Μυτιληνῆν. Ἐλάβαμεν καὶ τὴν νέαν
ἐπιστολὴν σας ἄλλα δὲν θὰ κάμωμεν τίποτε, ἂν δὲν
ἀπαντήσατε ἐμπράκτως εἰς τὴν ἰδικὴν μας. — Ν. α-
ντ. κ. Ἐν τὰ ὕθ α. Ἐδώσαμεν τὴν ἐπιστολὴν σας
πρὸς τὸν κ. Α. Καρκαδίτου, ὁ ὁποῖος ἴδου τί σας
ἀπαντᾷ: «Εὐχαριστῶ τὸν ἐπικριτὴ μου γιὰ τίς πο-
λύτιμες συμβουλὰς του. Ἐπρεπεν ὅμως νὰ καταλάβῃ,
ὅταν ναυτικός, ἀπὸ τὸ κατάλασσαν καὶ ἄλλοι μὴ τοι-
οῦτοι, πῶς στὰ πέντε λείπει ἡ λέξις πανιά, ἀπὸ
λάθος, γιὰτὶ καθίνας, καὶ ὁ βουνοῖος ἀκόμη πού εἶδε
ζωγραφιστὰ μόνον καρᾶδια, ξέρει πῶς τὰ πανιά τῶν
καταρτιῶν δὲν ἔχουν τὸ σχῆμα τῶν φλόκων, καὶ
συνεπῶς δὲν λέγονται φλόκοι. Ὅσον γιὰ τὰ κουρτε-
λαστίνια, τὸ ὅς καὶ τὰ πῶς προλέγει ὁ Μπαρ-
μα-καληώρας, πρέπει νὰ φωτισθῇ τὸν κύριον, πῶς
ἐκεῖνος ἤξερε πολὺ καλὰ πότε τὰ βάζουν καὶ δείχνει
τόρα πῶς ἀπὸ ἀνάγκη τὰ ἔβαλαν, ἀπὸ ἰδιοτροπία
ἔβαρνα τοῦ καπιτάνιου, πῶς εἶν' ἐρεθισμένος, εἶτε
ἀπὸ τοῦ καιροῦ τὰ κωμώματα καὶ χίλιες ἄλλες αἰτίαι
πού μαντεύονται ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη, πού προσέγει
καὶ λίγο στὰ ἔμψυχα, ἀπὸ ἀκριβοζυγιάζει τὸσπ
τ' ἄψυχα. Πρέπει ἀκόμη νὰ μᾶθῃ ὅτι ράντα λέγουν
ἀλλήθινά τὸ ἔυλο κυρίως πού κρέμεται τὸ πανί ἀλλ'
ἀπὸ τὴ σχέση τῆ μεγάλης καὶ τὴν ἀνάγκη τῆς συντο-
μίας, πού καταστὰ νόμος φυσικὸς στὸ λαὸ μας, ὀνο-
ματίζουν καὶ τὸ πανί καὶ ἀκριβολογία θὰ τὸ νομίσῃ
περιττὴν, ὅταν ἀναγκασθῇ κανεὶς νὰ τὸ εἰπῇ μπόυμα.
Καθὼς καὶ κουρτελάστεις μ' ἕνα ὄνομα καὶ ὄχι ἄλλο
θὰ εἰπῇ τὰ ξόλα πού κρέμονται: τὰ κουρτελαστίνια.

κὴν, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους
εἰς τὸ ἄπειρον. Τὸ ἄσμα ἐγένετο ὀλοὲν
μελαγχολικώτερον, καὶ μελαγχολικώτερα
ὀλοὲν καὶ ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία τὸ ἤκουε! Καὶ
τὸ κυανοῦν ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ ἐξηκολούθει
νὰ κελαιρῆζῃ παραπονετικὰ καὶ ἡ νεῦνις
εἰς τὸ παράθυρον ἔκυπτεν ὀλοὲν περισσό-
τερον.

Πτώσις! τὸ ὕδωρ παφλάζει!

Ἡ Ἔρτσα ἀφυπνίζεται καὶ βλέπει περὶ
αὐτὴν. Ὁ φόβος τῆς μονώσεως τὴν κατα-
λαμβάνει καὶ ἀποδιώκει τὸ εὐεργετικὸν
ὄνειρον, τὸ ὁποῖον τὴν ἐδαυκάλιζε.

*

Τὸ πρῶτὸ ἡ νύμφη δὲν ἐράνη. Ὁ πα-
τήρ, ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ ἀδελφὴ ἀνεζήτησαν
τὴν Ἰλόνκαν εἰς ὅλας τὰς αἰθούσας, εἰς
ὅλα τὰ δωμάτια, ἀλλ' εἰς μάτην. Ἡ γη-
ραιὰ τροφὸς διηγήθη ὅτι, ἀργὰ πολὺ τὴν
νύκτα, ἡ Ἰλόνκα εἶχεν εἰσέλθῃ εἰς τὸν κοι-
τῶνα τῶν κοριτσιῶν, εὖρον δὲ τῶ ὄντι τὴν
νυμφικὴν τῆς ἐσθῆτα ἐπὶ μιᾶς κλίνης.

«Φρικῶδες!» ἀνεφώνησεν ἐξαίφνης ἡ
Ἔρτσα καὶ διηυθύνθη πρὸς τὸ ἀνοικτὸν
παράθυρον.

Ἀπὸ τοῦ παραθύρου ἐκρέματο ἕν ράκος
μουσελίνης. . . καὶ κάτωθεν τοῦ πύργου ὁ
ποταμὸς ἔρρεε βαθὺς καὶ ἀγάρρους.

Τὶ ἀπέγεινεν ἡ νεαρὰ νύμφη;

Οὐδεὶς ποτε τὸ ἔμαθε. Τὴν ἐζήτησαν
παντοῦ, εἰς τὴν ξηρὰν κατ' ἀρχάς, κα-
τόπιν ἤρχισαν νὰ ἐρευνοῦν μέσα εἰς τὸν πο-
ταμόν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ δὲν εὖρον τίποτε.
«Ὡ, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ εὖρουν τούλάχιστον
τὸ πτώμα! ὁποία ἀνακούφισις, δι' ἐκεῖνους
οἱ ὁποῖοι τὴν ἔρανον!»

Μετὰ εἰς ἑβδομάδας ἀνευρέθη πτώμα
γυναικὸς παρὰ τὸν Ζάμον-Οὐδάρ. Ὁ Πέτκη
ἔδραμεν, ἀλλὰ μόλις εἰδὸν αὐτό τις νὰ δια-
κρίνῃ μορφήν ἀνθρωπίνην εἰς τὸ πτώμα
ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τόσας ἡμέρας κατε-
βίβρωσκε τὸ ὕδωρ.

Ὁ Φάρκας Πέτκη ἔγρυσεν ἄφθονα δάκρυα
καὶ ἔθαψε τὸ πτώμα μετὰ μεγάλης πομπῆς.

Ὁ ναὸς ἐπεστρώθη ὀλόκληρος διὰ με-
λανοῦ ὑφάσματος. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Νάγυ-
Ἐνγυεδ ἔψαλον τὰ νεκρώσιμα ἐν χορῶ καὶ
ὁ πρωτοπαπᾶς ἀπήγγειλεν ἐπικηδεῖον, ὁ
ὁποῖος διήρκεσε σχεδὸν δύο ὥρας. Προσῆρ-
μωσαν μέλαν κρέπιον εἰς τὸν πῖλον ἐκάστου
τῶν προσκεκλημένων καὶ δώδεκα παρθένοι
λευγεμονοῦσαι καὶ λυσίκωμοι, ἐβάσταζον
τὸ φέρετρον. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς συνοδίας
ἐβάδιζε νεαρὰ γυνὴ κρατούσα προσκερά-
λαιον βελουδίνον λευκόν, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου
ἦτο ἀποτεθειμένον στέφανος ἐκ λιθωνωτί-
δος. Ἐπὶ τοῦ φερέτρου ἔθεσαν τὸν νυμφι-
κὸν στέφανον. Πανταγόθεν ἐστέλλοντο συλ-
λυπητήρια εἰς τὸν γηραιὸν Πέτκη.

(Ἐπεται συνέχεια)

Καὶ τέλος πρέπει νὰ μᾶθῃ ὁ ἀγνωστός μου κύριος
πῶς τὸ διήγημα ἀκόμη δὲν κατάντησε ὀνοματολόγιον
πού νὰ σπουδαζοῦν ἀπάνω του οἱ ναυτικοὶ καὶ στερ-
γιανοὶ ἐπαγγελματίαι, ἀλλ' ἔχει νόμον σιδερένιον νὰ
μὴ κοουάζῃ κανένα μὲ περιττὰ πράγματα καὶ πηγε-
λιὰς μόνον νὰ ρίχνῃ ἔδω κ' ἐκεῖ, γιὰ πράγματα πού
δὲν ἐνδιαφέρουν ὄλους». — κ. Μ. Δ. Φ. Λεμη-
σόν. Πολὺ καλὰ, θὰ δημοσιευθῶν. — κ. Η. Π. Β.
Ἐν τὰ ὕθ α. Πολὺ μέτριον καὶ κοινόν. — κ. Ν. Π.
Πειραιᾶ. Ἐπίσης. — κ. Ε. Δ. Π. Ἐν τὰ ὕθ α.
Τίποτε ἔκτακτον. — κ. Ι. Θ. Α. Πειραιᾶ. Ὁ-
ραῖα. Ὅταν δὲν μᾶς εὐρίσκατε εἰς τὸ Γραφεῖον, νὰ
ἔρχεσθε εἰς τὸ σπίτι, ὁδὸς Θεμιστ. 19. — κ. Κ. Γ. Κ.
Κέρκυραν. Θεραπεία εὐχαριστίας. Οἱ τόμοι, τοὺς
ὁποῖους ζητεῖτε δὲν ὑπάρχουν. Τὰ φυλλάδια ὅμως πι-
θανόν νὰ εὐρεθῶν καὶ τότε σας τὰ στέλλομεν. —
Mimi Κέρκυραν. Αὐτὸ πού ζητεῖτε δὲν εἶνε
πληροφορία. Πρέπει νὰ σας ἀπαντήσωμεν δι' ὀλο-
κλήρου ἄρθρου, καὶ πρὸς χάριν σας, θὰ ἐπιφορτίσω-
μεν κανένα τῶν παρ' ἡμῖν παιδαγωγῶν νὰ τὸ γράψῃ.
— κ. Κ. Α. Ἐν τὰ ὕθ α. Εἰς τὸ προσεγὲς τὰ περι-
εργα ἀποτελέσματα τοῦ πρὸς ἐγγραφήν Συνδρομητῶν
Διαγωνισμοῦ.

Φιλολογικά, Καλλιτεχνικά, Ἐπιστημονικά,
Εἰδησεις.

Ἀπὸ τοῦ προσεγούς Μαρτίου ἡ «Ἀτλαντὶς», ἡ ἐν
Ἀνέα Ὑόρκη ἐκδομένη καλλίστη ἑλληνικὴ ἐφη-
μερίς, εἰσερχομένη εἰς τὸ δεύτερον ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως
αὐτῆς ἔτος, θαύρησῃ κατὰ τὸ σχῆμα.

Τὴν π. Κυριακὴν ἐν Πειραιεὶ ἐγένετο ἐναρξίς τῶν
ἑθνικοπροακτικῶν μαθημάτων τοῦ Συλλόγου τῆς
Ἄνα πλάσεως. Πρῶτος ὠμίλησεν ὁ κ. Γεώ-
ργιος Σκαλισσοῦνης, ὁ γνωστός συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου
«Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη» περὶ τοῦ αἰνίγματος τῆς
Ζωῆς.

Εἰς τὸν «Παρνασσόν» ὁ καθηγητὴς κ. Εὐάγγ. Πα-
παχατζῆς ὠμίλησεν περὶ τῶν ἀρχαίων Πολιτευ-
μάτων καὶ ἰδίας τοῦ τῶν Ἀθηναίων.

Τὴν π. Κυριακὴν ὥρα 10 π. μ. ἐτελέσθησαν τὰ
ἑγκαινία τῆς ἐν ὁδῷ Σταθίου Δέσσης τῶν Φοι-
τητῶν. Ὁρατοί πανηγυρικὸν ἐξεφώνησεν ὁ καθηγη-
κ. Σπ. Λάμπρος.

Εἰς τὴν ἀπολύσει τοῦ τέως καθηγητοῦ τῆς Ἀρχαιο-
λογίας παρὰ τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, οἱ φοι-
τηταὶ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἐκήρυξαν ἀπεργίαν.(.)
Ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἀπύθνησε πρὸς τὸν Πού-
ττανιν ἔντονον ἔγγραφον δι' ὃ ἐδήλωσεν ὅτι ἡ Κυ-
βέρνησις σκοπεῖ νὰ λάβῃ κούστηρα μέτρα, ἐν ᾗ πε-
ριπτώσει ἤθελον ἐξακολουθῆσαι αἱ ταραχαί.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Φιλαρμονικῆς ἡ κυρία Πετρίτση,
ἀπήγγειλε προεγὲς μετὰ πολλῆς τέχνης διάφορα
ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ «Ἐμπόρου τῆς Βενετίας» τοῦ
Σαίξπηρ.

Ἐν ἐπιφυλλίδι τῆς «Ἑστίας» ὁ κ. Ἀνδρέας Καρ-
καδίτας ἤρξατο δημοσιεύων τὰς ἐκ τῶν διαφόρων
αὐτοῦ ταξειδίων ἐντυπώσεις ὑπὸ τὸν τίτλον «Σ' Ἀ-
νατολὴ καὶ Δύση». Ὡς γνωστόν ὁ κ. Καρκαδίτας
ἐχρημάτισεν ἰατρός ἐν τῷ πλοίῳ τῆς Πανελληνίου
«Ἀθῆναι».

Ὁ «θίσιος τῶν Ἀθηναίων» ὁ ὁποῖος ἐξακολουθεῖ τὰς
παραστάσεις του εἰς τὸ θέατρον τῶν «Κωμω-
διῶν», μελετᾷ ἤδη δύο νέαι κωμειδύλλια τὸ «Ἐπίσε»
τοῦ κ. Κοτσολοπούλου καὶ τὸ «Πὰ δὲ Κάρου» τοῦ κ.
Καλαποθάκη. Ἐπίσης θὰ παρασταθῇ καὶ νέα κωμο-
δία τῶν κ. κ. Λάσκαρη καὶ Γιαννομάκη «Ὁ γαμ-
πρὸς μας».

Ἐδημοσιεύθη τὸ Β. Διάταγμα περὶ τῆς διαλύσεως
Ἐτῆς Βουλῆς τῆς 11^{ης} περιόδου. Οἱ ἐκλογαὶ συγκα-
λοῦνται τὴν 16^{ην} Ἀπριλίου ἵνα ἐκλέξωσι τοὺς Βουλευ-
τάς, ἡ δὲ Βουλὴ ἐν Ἀθῆναις τὴν 15 Μαΐου.

Ἀνεχώρησεν εἰς Παρίσιος ὁ τέως Πρεσβυτεῖς τῆς
Ἀγγλίας ἐν Ἀθῆναις κόμης Μονσολῶν. Ὁ διά-
δοχος αὐτοῦ, κ. Βουρέ, ἀρκείνεται μετ' ὀλίγας
ἡμέρας.